

Afghanistan

afgtt
کتاب خوب
دینا و خوش بیانم
بارتکه بن زبانم
من یار مهربان بانم
گویم سخن فراوان
سیرت دهم فراوان
من دوست هنرمند
از من میباش خانل

- Bøker til Girlschool 2
- Oppdatering fra feltet
- Tallbarn og solidaritet
- Skolekonstruksjon og oppmerksomhet

Afghanistans rett til en framtid

Det internasjonale menneskerettighetsåret nærmer seg slutten.

Den nå femtiårige menneskerettighetsklæringen skulle fungere som en rettesnor for alle land og særlig verdensorganisasjonen FN skulle være dens garantist. Hendelsene som lå til grunn og førte erklæringen fram, skulle ikke gjenta seg.

I Afghanistan vil 1998 føye seg inn i rekken av år der krigen har rast videre, men året har likevel vært spesielt.

Systematisk massakrering av sivile etter etnisk mønster er nå grundig dokumentert av FNs spesialrådgiver for menneskerettigheter og han får i en likelydende rapport støtte fra World Watch Institute.

Generalforsamlingen har fått forelagt at Taliban-militsen står ansvarlig for en systematisk massaker av 5-8000 mennesker av ulik etnisk bakgrunn. Hendelsene fant sted i den nordlige byen Mazar-i-Sharif i løpet av de første 14 dagene etter besettelsen.

Verst har det gått utover hazara-befolkningen. Da Taliban-militsen senere trengte inn i de Hazara-dominerte områdene, ble det meldt om mindre lignende hendelser.

Det har gått to år siden Taliban-militsen inn tok hovedstaden Kabul. Militsens har i disse to årene vist en klar forakt mot andre befolkningsgrupper. Den ettårige matblokkaden av Hazarajat har ikke minst understreket dette.

Det har ikke manglet på internasjonal fordømmelse. Da militsen i høst gjorde krav på å innta Afghanistans stol i FNs generalforsamlingen, var Norge et av det store flertallet land som klart avviste dette, blant annet, med referanse til militsens atferd.

Med unntak av Pakistan og Saudi-Arabia har verdensstater tatt klar avstand fra både politikk og handlinger til Taliban.

Det er gitt mandat til FN for å skape fred og kunne komme de humanitære katastrofene til unnsetning, men medlemslandene ser at deres organisasjon gang på gang kommer til kort.

Mangel på resultater i å nå fram til fred gir tydelige utslag i bevilgningene til det livsviktige humanitære programmet, som bybefolkningen er avhengig av.

Det har blitt tatt til ordet for reaksjoner som boikott og isolering.

I sommer besluttet ECHO (= EUs nødhjelpsorganisasjon) å stoppe all hjelp til Kabul.

De fleste hjelpeorganisasjonene tviler sterkt på at det har noen virkning å bruke humanitær hjelp som politisk virkemiddel overfor et regime som på 14 dager tar livet av 5-8000 mennesker og opprettholder en apartheid-politikk mot kvinner. I Afghanistan vil en stopp i den humanitære hjelpen straks ramme sivilbefolkningen.

Afghanistankomiteen har hatt og har som politikk, at hjelpen skal komme det afghanske

folket til gode. Årets hendelser, med utkastelse fra Kabul, Taliban-militsens felttog i Nord-Afghanistan og konsekvensene av at amerikanerne sendte raketter etter den angivelige ansvarlige terroristen bak bombe-attentatene ved amerikanske ambassader i Øst-Afrika, har hatt innvirkning på AiNs engasjement.

Til tross for disse svært vanskelige arbeidsforholdene har vi klart å opprettholde et helse-tilbud for nær 600.000 mennesker. Vi muliggjør skolegang for ca. 10.000 elever. Vi har bygget 420 hus for jordskjelvofrene og det rapporteres om langt flere gledelige meldinger fra årets program.

Komiteen har gjennom årene måttet forholde seg til skiftende regimer, men har klart å føre fram sin hjelp til befolkningen ut fra det som til en hver tid har vært vårt mål: å gi en støtte til befolkningen.

Sammen med andre hjelpeorganisasjoner er komiteen nå stilt overfor et valg fra Taliban-regimet. Komiteen må enten godta det loverket regimet har laget for hjelpeorganisasjonene, eller forlate Afghanistan.

Det er en klar forutsetning for komiteens videre innsats, at våre programmer skal komme befolkningen til gode. Det ligger fast at kvinneprosjektene skal drives videre, at arbeidet skal tilgodese ulike befolkningsgrupper og forskjellige geografiske områder. Det vil fortsatt være grunnleggende nødvendig å kontrollere og kunne bestemme til hva og hvordan midlene brukes. Komiteen forbeholder seg å kunne kritisere forhold der menneskerettighetene krenkes og grupper fratras grunnleggende rettigheter.

Så lenge vi ser at disse krav aksepteres, så er det komiteens oppfatning at vi trenges.

En konkret innsats for brød, helse og skole - en menneskerett vi kan bidra med.

Krigen som nå snart har vart i 20 år, har fratatt afghanerne den ene retten etter den andre.

Nettopp gjennom vårt tilstedeværelse ser vi at det nytter. Vi bidrar med helse, skole og jordmorprogrammer, som har stor oppslutning blant de sivile. Men vi må også reagere når overtramp skjer og føre dette fram.

Afghanerne har krav på en økt internasjonal innsats. Her må Norge bidra til at det settes inn effektive virkemidler for at de nabolandene som holder krigen gående, skal gi Afghanistan en framtid.

Per Hornfelt, styreleder

Afghanistankomiteen i Norge, AiN, er en solidaritets- og bistandsorganisasjon som støtter det afghanske folkets rett til selvstendighet og bidrar til gjenreisning og utvikling av landet.
Styreleder: Per Hornfelt
Daglig leder: Jackie Holmboe

Afghanistankomiteen driver prosjekt- og nødhjelpsarbeid i Afghanistan og informasjonsvirksomhet i Norge.

Afghanistankomiteen er en selvstendig, tverrpolitisk og livssynmessig nøytral organisasjon.

Medlemskap
inkl. abonnement på Afghanistan-nytt koster 200,- (100,- for studenter og pensjonister) pr. år. Kun abonnement koster 100,- pr. år.
Postgiro: 0802 20 17838
Bankgiro: 7026 05 21126
Merk giroen «medlemskap» eller «abonnement».

Afghanistan-nytt
utgis av Afghanistankomiteen i Norge
Osterhausgt. 27, 0183 Oslo
Telefon: 22 36 22 00
Faks: 22 36 22 80

Redaksjon:
Helene T. Godo, Nard Schreurs,
Terje Skaufjord, Younus Sultani

Utforming:
Nard Schreurs, Bodil Tøgrimsen

Forside
Foto: Merete Taksdal

Redaksjonen avsluttet
25. november 1998.
Artiklene står for forfatterens egen regning.

Sitér oss gjerne,
men husk å oppgi kilde.

Trykking
Reprografisk Industri AS

Avslutningshilsen fra Oddvin Forbord

Oddvin Forbord har vært Plassjef for NAC i Peshawar i over to år.
Hilsen fra Elverum

Vi er nå hos Bente Elisabeth Skjefstad som er journalist/fotograf og som besøkte oss i Peshawar og ble med til Afghanistan. Nå har hun stilt ut bilder fra denne turen sammen med andre bilder fra Bosnia og Russland i vestibylen i Elverum kino. Bildene er riktig fine og vi håper flest mulig får anledning til å se dem.

Den forrige hilsen vi sendte til A-nytt kom fra Islamabad, Pakistan. Vi var da evakuert etter Bin Laden-bombene. Heldigvis fikk vi komme tilbake til Peshawar og avslutte arbeidet på en normal måte. Vi fikk tatt en skikkelig avskjed med organisasjonens ansatte og farvel med gode venner.

Nå er vi heime i Norge og det er tid for refleksjon over det som har skjedd med Afghanistan og Afghanistankomiteen i løpet av den tida vi har vært engasjert i dette arbeidet.

I og rundt Afghanistan er situasjonen mere uforutsigbar enn på mange år. Selv om Taliban er i ferd med å vinne fraksjonsstriden i Afghanistan, så vet vi lite om hvordan utviklingen vil bli i landet. Taliban har vist liten styringsevne og mislykkes i arbeidet med å etablere et godt forhold til FN, donorer og det internasjonale bistandsmiljø. Taliban har - ikke minst på grunn av den vanskelige gjesten og terroristen Bin Laden - blitt mere isolert diplomatisk enn på lang tid. Iran ruller opp tanks langs grensa og Saudi Arabia hjemkaller sine diplomater fra Kabul.

Arbeidet for Afganistankomiteen er også mere komplisert enn på lang tid. Vårt kontor i Kabul er fremdeles stengt etter 3 1/2 måned og det er ingen signaler som tyder på at vi kan gjenåpne kontoret der og gjenoppta virksomheten på en normal måte i den nærmeste fremtid. De amerikanske bombene gjorde det vanskeligere for internasio-

nalt personell å reise og arbeide inne i Afghanistan. Dette gjør at vi ikke kommer til Ghazni og andre steder for å følge opp arbeidet og bistå med veiledning slik vi bør for å kunne gjennomføre prosjekter på en forsvarlig måte.

Krigen kom til Badakshan tidlig i høst og mesteparten av staben ble evakuert. Det har vært vanskelig også for den nasjonale stab å komme seg dit og gjenoppta arbeidet. De måtte reise landeveien over Shah Salimpasset. Det har så langt ikke vært umulig for Hermoine Youngs å reise dit og følge opp programmet fra Faizabad, Badakshans hovedstad.

Som om ikke dette var nok nedtur, så stengte pakistanske myndigheter Kvinneuniversitetet i Peshawar den 25 august. Det samme skjedde med 3 andre afghanske høyere utdanningsinstitusjoner i Peshawar. Jeg kjenner ikke til at de har blitt gjenåpna.

Alt som har skjedd har vært utenfor vår kontroll. Alle andre frivillige organisasjoner har lidd den samme skjebne. Det gjøres en stor innsats for å komme på banen igjen og det arbeides for å komme i dialog med Taliban. De nordiske organisasjonene har drøftet dette og vil sende delegasjoner til Kabul hvor de skal banke på dører i de forskjellige ministeriene og prøve å få Taliban i tale for å normalisere forholdet til myndighetene i landet.

Det er med blandede følelser vi forlater Afghanistankomiteen og Peshawar. På den ene siden er det godt å komme heim og få problemene på avstand. Samtidig er det vanskelig å forlate jobb, kolleger og venner.

Dette engasjementet har arbeidsmessig og personlig vært den største utfordring jeg har hatt i mitt liv og det har vært svært fascinerende og spennende. Det slipper liksom ikke taket i en så

lett. Som sønn av en bonde har jeg i blodet at jeg skal overlate boet i bedrestand enn det var da jeg selv overtok det. Vi har prøvd å gjennomføre forbedringer bl.a. ved innføring av nytt regnskapssystem og håper vi har lagt igjen noe som er til nytte for de som skal fortsette arbeidet.

Det er viktig å fortsette arbeidet i Afghanistan selv om arbeidsforholda er vanskelige. Den delen av befolkningen som mottar støtte fra oss er den mest trengende delen av befolkningen; de som lever avsides og langt fra sentra, kvinner, barn og syke trenger oss mer enn på lenge. De lider aller mest under det nåværende regimet og på grunn av krigshandlingene

Det er godt å vite at administrasjonen av Peshawarkontoret og regionkontorene er i gode hender. Jeg vil med dette ønske Odd Bratlie og resten av staben lykke til i arbeidet framover.

Jeg vil også benytte anledningen til å takke leder, arbeidsutvalg og andre tillitsvalgte og sekretariat for et godt samarbeide i løpet av de vel 2 år jeg har vært i Peshawar og håper jeg kan bidra litt til arbeide for Afghanistan fra heimesida i tida framover.

Med hilsen,
Oddvin

De følgende sidene omhandler arbeidet i Afghanistan

Oppdatering fra feltet

Den siste tiden har vært ganske turbulent i Afghanistan, ikke minst fordi alle NGOene ble kastet ut av Kabul, men også pga. det Amerikanske rakettangrepet og kamphandlinger i nordområdene, samt i Hazarajat. Naturlig nok har dette påvirket arbeidet Afghanistankomiteen utfører, men de fleste av prosjektene går som normalt, med monitorering og kontroll av lokal stab, og ikke av oss utlendinger.

Geir Hurlen Rødven, prosjektassistent.

Det kan til tider være nokså frustrerende å jobbe i et land hvor situasjonen skifter fra ett minutt til det neste, noe vi spesielt fikk merke med de amerikanske kryssraketene. Den norske staben ved kontoret ble vekket opp midt på natten sammen med representanter fra de fleste andre NGOene i Peshawar, og det ble kolonnekjøring noen timer senere fra Peshawar til Islamabad. Heldigvis ble det mulig å returnere til Peshawar ca. en uke senere, og situasjonen er nå tilbake til det normale igjen.

Evakueringen fra Peshawar skjedde nøyaktig en uke etter at AiN-staben hadde blitt evakuert fra Badakhshan; på det siste flyet ut fra området reiste seks afghanere, ei brite og en nordmann ut fra området. Vi måtte selv ordne med transporten siden FN har en policy om ikke å evakuere nasjonal stab fra NGOer. Av sikkerhetsmessige årsaker valgte vi derfor å chartre et fly som kunne ta oss ut fra området. I ettertid viste det seg at det ikke ble noen kamphandlinger i Faizabad, og takk og pris for det, men på tidspunktet da evakueringen skjedde hadde Taliban en så rask framgang at FN systemet valgte å

trekke seg ut. FN og NGOene hadde på forhånd bestemt seg for å følge samme policy, og på den måten ble beslutningen på en måte tatt for oss også.

Hvordan går det så med prosjektene våre i disse dager? Som sagt går de fleste prosjektene fortsatt som normalt. På helsesiden fortsetter vi med klinikkstøtte til 11 klinikker i Ghazni, Jalalabad, Kabul og Nuristan. I tillegg fungerer Chardiwal-sykehuset godt, og de nye bygningene forventes ferdige innen slutten av året. Vi håper derfor å muliggjøre den planlagte flyttinga til Mirai i begynnelsen av 1999.

I Ghazniområdet driver vi med ferdigstillingen av to skoler i Hazarajat; disse to skolene ble påbegynt i 1997, men bygging ble stanset pga. blokaden som

ble innført av Taliban mot hazaraene. I løpet av 1998 fikk vi endelig tillatelse til å innføre bygningsmaterialer, og konstruksjonsarbeidet kom igang igjen. Dessverre ble det nok en stopp i prosessen, denne gang fordi kamphandlingene faktisk ble liggende midt i krigsområdet. Men arbeidet har begynt igjen og vi håper å få den ene, hvis ikke begge skolene helt ferdig før vinteren virkelig setter inn.

Skolestøtten og lærerutdanningen fortsetter også som normalt i Ghazniområdet, selv om vi har hatt en del problemer med myndighetene. Fra Kandahar har det kommet et direktiv om at all støtten til skoler skal gå direkte gjennom myndighetene, et krav vi ikke kan gå med på av kontrollhensyn. Heldigvis har dialogen med de lokale myndigheter fungert, og vi har distribuert skolebøker og insentiver til lærere på normal måte. Det som er leit med situasjonen i Ghazni er at myndighetene gjør det mer og mer vanskelig å gi støtte til jenteutdanning. For øyeblikket er det kun mulig å gi støtte til jenter for første til tredje klasse; resten av jenteskolene har blitt stengt av myndighetene.

Av denne grunn tok komiteen en prinsipiell beslutning om ikke å bygge en skole i Ghazni by. Bygningen skulle egentlig bli brukt til Mogholan jenteskole, men ettersom faren var veldig stor for at huset ville bli brukt til utdanning av gutter isteden, valgte vi å kansellere dette prosjektet.

I Kabul har alle aktivitetene blitt lagt på is etter at komiteen fikk kontoret stengt av talibanregimet. Det var meningen å fortsette med rehabilitering av Tahian Maskan barnehjem, samt Attaturk barnesykehus, men dette har dessverre ikke latt seg gjøre. Nå er det muligheter for å jobbe i Kabul også om vinteren, så skulle den politiske situasjonen endre seg vil vi starte disse prosjektene så snart som mulig.

Badakhshan måtte som nevnt evakueres i august, men den lokale staben har kommet seg tilbake til området igjen. FN har ennå ikke begynt å fly inn til området, så de reiste med bil over Shah Salim-passet mellom Pakistan og Afghanistan. Til sammen har vi sendt inn fire billass med utstyr til prosjekter, og ikke minst klær til barna i barnehjemmet i Faizabad. Veiene er veldig dårlige, så deler av turen måtte skje med bruk av esler og hester.

Prosjektene er godt i gang og vi bygger for øyeblikket fem skoler i Badakhshan. Disse skolene skal inngå i vårt skolestøtteprogram fra og med 1999. I tillegg har vi satt igang rekonstruksjon av en irrigasjonskanal i Fitoor som vil gi bedre jordbruksmuligheter for 300

familier og 6000 mål med jordbruksland. Vi har også prosjekter med forbedring av vannreservoarer for fem landsbyer, og vi fortsetter også å jobbe på veien mellom Keshem og Faizabad. I tillegg håper vi å ferdiggjøre Ashoqan bru, et prosjekt som dessverre ikke ble ferdig i 1997 pga. problemer med å skaffe de nødvendige byggematerialene. Afghanistankomiteen bygger også tre latriner i Badakhshan i år.

Ellers støtter vi nå 13 skoler i Badakhshan med skolebøker og insentiver til lærerne. Dette gjøres gjennom penge som ble skaffet gjennom Operasjon Dagsverk 1996. Vi støtter også en lærerhøgskole som holder til i Faizabad. I tillegg til prosjektet gjennom Operasjon Dagsverk har vi også fått støtte fra UNICEF for utdanning: vi skal gi videreutdanning til 500 lærere samt distribuere skolebøker til 80 skoler i Badakhshan i løpet av høsten/vinteren og begynnelsen av 1999.

Miljøprosjektet i Keshem blomstrer som bare det. Etter å ha pågått i fem år (men ekspansjonen har virkelig skjedd de siste to) har vi nå plantet rundt 100.000 trær, vi har grønnsakshager som brukes for opplæring av lokalbefolkningen, samt at vi nå setter igang planteskoler i 30 landsbyer i Keshem dalen. Maten som dyrkes ved prosjektet nyttes av lokalt ansatte, men også mye har blitt brukt som mat for unger ved feilernæringsklinikken i området. Khaurin, vår miljøsjef, har store planer for prosjektet, men for å få dette til ville det vært ønskelig med mer langsiktig

finansiering, kanskje gjennom et samarbeid med miljøorganisasjoner i Norge.

30. mai 1998 var det et forferdelig jordskjelv i nord-Afghanistan, som gjorde store skader i distriktene Shahr-i-Buzurg (Badakhshan), Rostaq og Chai Ab (Takhar). Komiteen var på plass tidlig i redningsarbeidet, ikke minst gjennom opprettelsen av en klinikk i en skole bygget av komiteen, men også gjennom distribusjon av 100 tonn med mat som kom til området ved bruk av ca. 2.000 esler. Etter den første nødhjelpsfasen har vi også blitt involvert i oppbygningsarbeidet og vi er nå aktive i seks landsbyer med bygging av 420 hus for lokalbefolkningen. Det dreier seg om enkle hus som er konstruert med en teknikk som gjør dem sikrere mot nye jordskjelv. Det er usikkert hvor lenge dette arbeidet kan pågå, ettersom det begynner å bli veldig kaldt i området, men vi håper å få ferdiggjort vårt planlagte arbeide i løpet av den neste måneden.

Ellers jobbes det nå hardt med prosjektplanlegging for 1999. Vi har identifisert en rekke prosjekter for det neste året, spesielt innen for helse og utdanning, men vi vil også fortsette med rekonstruksjon og miljøprosjektene våre. En nøyaktig liste over prosjektene for 1999 vil vi komme tilbake til når donorene har gitt sitt samtykke!

Geir Hurlen Rødven
Programrådgiver
Afghanistankomiteen i Norge

ANNONSE

Galleri Orient Tepper AS

Størst og best utvalg av persiske, afghanske og russiske tepper

- Rens og reparasjon av tepper
- Afghanske smykker, klær og møbler

Galleri Orient Tepper AS, Storgata 27, 0184, Oslo •
Eller ta kontakt med Sid Isa Ralavey på mobiltelefon 90 07 34 74

EN INTENS UKE I Peshawar

Av Per Hornfelt

Spørsmålene var mange. En evaluert stab, som for tiden utgjør AiNs personell i Afghanistan, satt sammen i grensebyen Peshawar og gjorde opp status.

Styreleder Per Hornfelt deltok i uken, som blant internasjonale hjelpearbeidere kaltes workshop. En gjennomgang av arbeidet fra A til Å ga en ukes konsentrert kommunikasjon og samordning for videreføring av arbeidet. At organisasjonen tillitsvalgte deltok, var lærerikt og nyttig for å knytte hjemme- og utarbeidet nærmere sammen.

De fleste prosjekter går videre, noen er stoppet opp

Med sommerens media-overskrifter «Stopp i hjelpen», «Hjelpeorganisasjonene kastes ut» osv. i bakhodet, var det gledelig, når våre medarbeidere gikk igjennom prosjektene, å kunne konstatere, at de fleste av prosjektene gikk sin gang, til tross for de utenlandske hjelpearbeidernes fravær.

Klinikkene i Ghazni og Chardawal/Miraj hospitalet gir sitt medisinske service-tilbud både til kvinner og menn i et område som omfatter 600.000 mennesker.

Grunnskolen i Ghazni gir undervisning til nesten 6.500 elever. Dessverre har Talibans religiøse politi rykket inn og stoppet vesentlige deler av jenteskolene som komiteen driver i Ghazni. Hvordan vi forholder oss til dette videre, blir en av de mange utfordringene i tiden som kommer.

Etterutdanning og treningskursene for lærere og yrkesskolen gikk etter plan. Jordmorkursene gikk, men melder om problemer for den afghanske kvinnen som leder prosjektet til å reise rundt i landsbyene.

Rehabiliteringen av barnehjem og barnesykehus i Kabul, som drives av AiN i samarbeid med andre hjelpeorganisasjoner og lokale helsemyndigheter, stoppet opp da komiteen og andre organisasjoner måtte forlate byen.

Og fra Nuristan gikk arbeidet på sykehuset der sin gang. Her ønsket de å utvide.

Nord i provinsen Badakhshan hadde de utenlandske hjelpearbeiderne også måttet forlate provinsen på grunn av Talibans militære erobringer og den sikkerhetsrisikoen dette medførte.

Under workshopen gikk det fram av den daglige radio-kontakten med den lokale staben, at forholdene roet seg og at det åpnet seg muligheter for å reise tilbake. Forberedelsene til dette startet umiddelbart.

Mest hastet det å videreføre assistansen til de jordskjelvrammede med husbygging for vinteren. Miljøprosjektet, veibygging og de 2.000 skoleplassene for både gutter og jenter gikk etter plan.

Det skal ikke stikkes under en stol at fraværet av sentralt personell gått ut over det arbeidet komiteen gjør, men det var overraskende gledelig å kunne konstatere etter 2 dagers detaljert gjennomgang at de prosjektene komiteen driver, gikk så pass bra.

Evakueringen av våre norske og skotske programkoordinatorer vanskelig-gjør ettersyn og videreutvikling av prosjektene.

Det er et sentralt poeng i AiNs hjelpearbeid å gradvis overlate et større ansvar for prosjektene til våre lokale samarbeidspartnere. Denne delen av arbeidet lider klart med den situasjonen vi har hatt bak oss.

Det er et åpent spørsmål, som varierer meget fra sted til sted, hvorvidt det afghanske samfunnet i dagens situasjon klarer å konstituere institusjoner for å forvalte og drive samfunnsoppgaver. I hvilken grad de har klart å bygge opp igjen eller ivareta slike institusjoner og hvorvidt de er villige til å satse de ressursene de rår over, til å ivareta oppgaver som vi i Vesten oppfatter som samfunnsoppgaver, er et annet spørsmål. Komiteens mål om å arbeide for en lokal overtakelse på sikt, bør nok stå fast. Noe annet er at komiteens tolkning av hvor raskt og i hvor stor grad dette er mulig i dagens Afghanistan, kan nok være litt for optimistisk.

Legge ned arbeidet?

Det kom også helt klart fram at det videre arbeidet i det Taliban-kontrollerte

Presentasjon av noen av våre «utearbeidere»

Alle fotos: Per Hornfelt.

Odd Brattlie, NAC's plassjef, tidligere Kabul Ghazni programkoordinator.

Khaurin, leder AiNs miljøprosjekt i Kesmim.

Undervisningskoordinator for prosjekter for afghanske flyktningejenter, Khorsheed.

Resepsjonist og ansvarlig for prosjekter for afghanske flyktningejenter, Latifa.

Sultan Mohammed, administrativ sjef for Kabul/Ghazni programmet.

Daud, administrativ sjef for hele Badakhshan programmet.

Hermione Youngs, program koordinator for Badakhshan programmet.

Said Aman, administrasjonssjef ved AiN's kontor i Peshawar.

området avhenger av om vi godtar de kravene dette regimet har satt for hjelpeorganisasjonene. Under workshop-uken var det klart delte oppfatninger. Blir vi nødt til å legge ned det arbeidet vi har startet i Kabul? Er det mulig å drive videre uten å godta regimets lovpåbud? Det er en rekke uavklarte spørsmål som komiteen må ta stilling til.

De samme spørsmålene syntes å være like uklare for andre tilstedeværende organisasjoner. Det var ingen entydig oppfatning blant hjelpeorganisasjonene.

Noen mente at organisasjonene ikke kunne bøye seg for regimets krav, som bl.a. sier at hjelpeorganisasjonene må flytte til Den polytekniske høyskolen, gi informasjon om personell, virksomhet og eiendeler.

Det var flere som ga uttrykk for at nye forhandlinger med Taliban-regimet også måtte stille krav om lik behandling av etniske grupper og at kvinner måtte få adgang til arbeid og skole.

Enkelte mente at det lot seg gjøre med en mer pragmatisk tilnærming. En hjelpeorganisasjon kunne ikke sette seg til et forhandlingsbord og kreve at regimet omgjorde sine lover.

Hjelpeorganisasjonene måtte godta lovene og heller finne praktiske løsninger gjennom det konkrete hjelpearbeidet.

Så lenge det er mulig å ha kontroll med midlene og det er mulig å sette ut i liv den politikk organisasjonen sto for, så får heller hjelpeorganisasjonene ta lovverket til etterretning.

Denne debatten og flere spørsmål vil antakelig være gjengangere i såvel FN som i vår organisasjon. For komiteens del er dette et av spørsmålene landsstyret må ta stilling til.

Liten, men betydelig

Under workshop-uken gikk vi også gjennom de intense ukene etter jordskjelvet i Badakhshan. Komiteens ansatte har gjort en uvurderlig innsats de første ukene. Gjennom den lokale tilliten komiteen har, var det mulig å aktivisere lokalbefolkningen. Denne ressursen i dette uframkommelige området viste seg å være uvurderlig. Da det ble klart at de store hjelpesendingene ble stående fast, var det kombinasjonen av samarbeid, tillit og lokalkunnskap som sørget for at mat, telt, ulltepper og medisin kom fram.

At komiteen, til tross for sin beskjedenhet, har en viktig funksjon på plass

blant befolkningen, ble igjen tydelig illustrert.

De samme signalene blir formidlet fra ulike deler av befolkningen i de Taliban-kontrollerte områdene. Vår tilstedeværelse er betydelig i en vanskelig tid.

Det nytter og vi må være på plass

Denne arbeidsuken er ikke minst en intens utveksling av informasjon. I landet der det eneste som er forutsigbart er det uforutsigbare, er nettopp kommunikasjon grunnleggende for å få jobben gjort. Som deltaker fra arbeidsutvalget var det meget interessant å få lytte til den detaljkunnskapen som kom fram under denne uken. Bidraget fra Norge var blant annet alle de spørsmålene vi på denne siden av kloden stiller oss.

Noen av de spørsmålene jeg har fått gjentatte ganger:

«Nytter det?»

«Klarer dere å jobbe der nede?»

Idet flyet tar av i morgengryet fra Islamabad International Airport, stiller jeg meg spørsmålene jeg kom ned med på nytt, mens tankene går gjennom uken. Klarer dere å gjøre jobben? Nytter det?

Om enn Afghanistankomiteens innsats er liten sett i forhold til den enormt vanskelige situasjonen den enkelte afghaner blir konfrontert med i hverdagen, så er det vi gjør til stor nytte for dem vi kan nå.

Det er klart at AiN jobber med små marginer under vanskelige forhold, men jeg håper denne lille inntrykksberetning gir svar til deg som er med og legger grunnlaget for det arbeidet AiN gjør.

Pågangsmot for videreføring

At det ikke har vært lett, må framheves. Mer enn noen av oss i Norge får våre medarbeidere i felten og i Peshawar merke dette omtrent daglig. Det tar på. Men å avslutte denne rapporten uten å understreke det pågangsmotet jeg møtte blant våre afghanske, norske og skotske medarbeidere, ville være helt feil. Jeg vil få runde av disse inntrykk med å sitere Odd Brattlie, daværende programkoordinator for Kabul og Ghazni og nåværende plassjef for komiteens utekontor i Peshawar:

«Vi opplever vanskeligheter på mange måter. Det blir en del av hverdagen, det. Men nå er nå dette en del av det å jobbe i Afghanistan i dag; vel, så får vi ta det med i beregningene. Vi har jo tross alt et valg, vi utlendinger. Det har ikke den menige mann i gaten i Kabul.»

Taliban - nå vet vi hvem de er

av Terje Skaufjord

- Hvem er egentlig taliban og hvordan oppstod de?
- Har Pakistan stått bak og styrt det hele?
- Hvordan kunne en religiøs studentbevegelse bli en hær på titusener av soldater som erobret hele Afghanistan?

Tre spørsmål som har vært stilt om og om igjen siden vi første gang fikk høre om talibans oppsiktsvekkende erobringstokt fra seinhøstes 1994 fram til Kabul falt 27. september 1996, samt de drøye to årene som har gått etterpå.

Et fjerde spørsmål har vi godtatt svaret på. Hvorfor fikk taliban stor oppslutning blant afghanere? Jo, fordi de skaffet trygghet og sikkerhet der hvor det gamle mujahed-regimet spredde utrygghet og terror mot lokalbefolkningen med sine kalashnikovover og sitt makt- og pengebegjær.

Tre komponenter

Boka *Fundamentalism reborn?*, som vi anmeldte i forrige nummer, summerer i 13 kapitler opp den felles viten om taliban. Hver detalj og bit for seg er kanskje ikke ny, men satt sammenheng gir det et klarere bilde. Vi kan trekke mange slutninger sikrere. Det hersker for eksempel ikke lenger noen tvil om hvordan det hele oppstod.

Vi vet at de tre viktigste bestanddelene av taliban slik vi har kjent bevegelsen som en erobrerhær, har vært:

- talib-studentene fra madrasaene (de religiøse skolene) i Baluchistan (Quetta). (seinere også fra Peshawar-området).
- en liten gruppe på 20-30 tidligere kommandanter og mujahed-soldater, tidligere medlemmer av partiet Haraqat Inqelab som samlet seg rundt tre av de nåværende talibanlederne, sjefen sjøl Mullah Mohammad Omar, utenriksminister mullah Mohammad Ghaus, og statsminister mullah Mohammad Rabbani.

- tidligere kommunistoffiserer fra Khalq-delen av det afghanske kommunistpartiet. De strømmet til etter at tidligere forsvarsminister fra kommunistregimet, som forsøkte et kupp i 1990, general Shahnawaz Tanai sluttet seg til Taliban.

Utover dette rekrutterte taliban naturligvis blant vanlige afghanere.

Jamaat-i-ulema-i-Islam (Jul)

Pakistan har to etablerte islamistiske partier. Det største av dem, Jamaat Islami, sto fra 70-tallet og like fram til for et par år siden last og brast med Gulbudin Hekmatyar og partiet Hezbi Islami. Det samme gjorde den pakistanske etterretningstjenesten ISI (Inter Service Intelligence). Da Gulbudin mistet innflytelse i Afghanistan, og avslørte for all verden at han intet kunne gjøre for å legge Afghanistan under seg, trass i den enorme våpenstøtten han hadde mottatt i alle år, satte ISI seg i tenkeboksen.

Det andre islamistiske partiet, det mindre Jamiat-i-ulema-i-islam (JUL), ledet av Fazlur Rahman er partiet som driver de omtalte madrasaene i Baluchistan. På 80 -90 tallet hadde madrasaene deres tatt imot tusener av afghanske gutter og ungdommer. Dette var en langsiktig og bevisst investering fra JUL. Partiet bekjenner seg til en islamsk sekt, diobandi, som har sine røtter i Uttar Pradesh i India. Diobandi-sekten er kjent for å være ekstremt anti-shia.

De har en egalitær struktur og appellerer til fattigfolk. Kvinner får ikke lov til å delta i partiet!

Dette partiet har i et drøyt tiår gjennom sine madrasaer formet afghanske gutter i et, for å si det mildt, spesielt miljø. Før de ble sendt inn i Afghanistan, kjente disse guttene ingen annen virkelighet enn flyktningeleiren og madrasaen.

Når enkelte har hevdet at taliban er basert på tradisjonell afghansk landsbyislam, så er det ikke særlig treffende. Inntil 1994 var deobandi-sekten og

dens ytterliggående tolkninger av Islam helt ukjent i Afghanistan.

Benazir Bhutto

Det har aldri vært noen hemmelighet at Benazir Bhutto som statsminister støttet varmt opp om Taliban. Men at hun la forholdene til rette for koblingen mellom ISI, JUL og Taliban har kanskje ikke vært så kjent. ISI nyorienterte seg, etter fiaskoen med Gulbudin. Benazir inviterte JULs leder Fazlur Rahman inn i regjeringen. Der jobbet han side om side men innenriksministeren Nasrullah Babar og ISI.

Sammen la disse tre planer for å skaffe Pakistan sin etterlengtede forbindelse til de sentralasiatiske statene (vei, jernbane) og de seinere berømte konvoiene i oktober-november 1994, som skulle bli det første framvisning av det militære taliban i Afghanistan.

Mye flaks

Styrer så Pakistan taliban? Nei, slett ikke. Det fins en hel rekke dokumenterte eksempler på at taliban har utført handlinger, både på slagmarken og i diplomatiet, som fikk ISI og den pakistanske regjering, men kanskje ikke Fazlur Rahman, til å vri seg i fortvilelse, eksempelvis drapet på de iranske diplomatene.

Sannsynligvis hadde taliban ikke hatt kontroll over hele eller 80% av Afghanistan, hvis de hadde fulgt Pakistans råd. Et kjennetegn med taliban i starten var nettopp den fändenivoldske happy-go-lucky-innstillingen, hvor de ikke lyttet til noen råd men for fram uten å nøle et sekund.

Fra Taliban slo til for alvor 12. oktober med 200 mann ved Spin Boldak vest for Quetta, men artilleristøtte fra Pakistan, gikk det bare tre uker til de inntok Kandahar by med en noe større styrke. På veien hadde de overtatt Hezbi Islamis gigantiske våpenlager, det største i Afghanistan. Det var mer våpen enn de hadde muligheter for å frakte med seg.

Den sterke regjeringsvennlige kommandanten Mullah Naqib ble kjøpt ut for en kjempesum. Midt i januar hadde Taliban 1995 lagt under seg provinsene i sør og var blitt en alvorlig utfordrer uten egentlig å ha vist at de kunne ta hele landet.

Men Taliban vant ikke lett. Dette ble etter hvert en falsk myte. At motstanderne overgav seg uten kamp, kastet våpnene og flyktet. For det første var det mange flere harde slag. For det andre var det svært nyttig med store penger, slik som i tilfellet mullah Naqib. Pakistan hadde pengene. Det har alltid vært sagt, men nå lar det seg også dokumentere.

Maidanshar og Ismael Khan

Det som i ettertid regnes som vannskillet, den viktigste seieren, som sterkt bygget opp om imaget av uovervinnelighet, var da Taliban slo de demoraliserte styrkene til Gulbudin i Maidanshar (Wardak) 10. februar 1995. Dermed lå veien åpen til Charasyah, og seinere Sarobi. Hadde dette gått annerledes, ville kanskje taliban forblitt et sørfenomen.

Likeledes kunne det gått helt annerledes hvis Herats sterke kommandant Ismael Khan hadde holdt hodet kaldt. Etter å ha jaget taliban tilbake til Ghor og Helmand i sør, omdannet han sin geriljahær til en regulær hærstyrke,

tvangsutskrev unge menn fra Herat i verste kommunistperiode-stil, forstrakk seg over 4-5 provinser, og ble feid overende av taliban, da de slo tilbake. Mange eksperter mener at taliban aldri ville ha kommet tilbake, hvis ikke Ismael Khan hadde begått en slik fatal bommert.

Moderne hær

Poenget er at det ikke gikk på skinner for taliban. De ble tvert imot slått tilbake med så store tap at det ville ha demoralisert de fleste arméer. De gjorde svære, naive, blundere. Men de var fantastisk effektive og raske når de beveget seg.

Taliban var sterkt mobile fra første stund, utstyrt som de var med nye lands-cruisere og toppmoderne radioutstyr.

Tradisjonelt har krigføringen i Afghanistan alltid foregått på dagtid. Ethvert angrep var nokså forutsigbart, og forflytningene var små og langsomme.

Taliban kom ned superraske kjøretøyer, toppmoderne kommunikasjon, og de angrep om natta! Ingen idelogisk idealisme hadde hjulpet dem å erobre de sentrale delene av Afghanistan uten denne massive hjelpen på våpen- og kommunikasjonsfronten. Mekanikere og instruktører fra det pakistanske flyvåpenet av PIA, dro inn og reparerte flyene som hadde stått i år på Kandahar flyplass.

Da general Tanai og hans eliteoffiserer

sammen med pakistanske offiserer overtok ledelsen og planleggingen, ble det hele langt mer profesjonelt enn de første raidene i sør-Afghanistan. Tanai og hans nærmeste hadde siden de ankom Pakistan i 1990 vært i ISI sin tjeneste.

Resten av historien er det ikke plass til. Men svarene er altså: Ja, uten Pakistan, ingen taliban. Men også: Nei, Pakistan har aldri klart å styre taliban slik de ville.

Myten om at Taliban skulle bli lønnet av sine egne, og få all sin materielle støtte fra tilhengerne lokalt, er begravd for alltid. Fattigfolket i Afghanistan er ikke millionærer.

Talibans felttog har kostet et ukjent antall millioner dollar.

Men nå er støtten fra Saudi-Arabia suspendert. Den har betydning mye. Taliban har kjøpt seg lojalitet fra mange kommandanter med betydelige summer, spesielt blant gilzai-pashtunerne i nord. Hva vil skje nå, hvis de slipper opp for penger?

Da vil kanskje det gamle ordtaket fra krigen mot Sovjet gjelde, hvor -trass i heroismen fra mujahedin - mange afghanere var i sovjetisk tjeneste: -Du kan leie en afghaner, men du kan aldri kjøpe ham.

Et terrorregime

- Menneskerettsorganisasjonen Human Rights Watch slår i sin rapport fast at taliban henrettet over 2000 hazaraer etter å ha erobret byen Mazar-i-sharif i august i år.
- Samtidig med at denne rapporten ble offentliggjort, nådde talibans månedlange «opprydningsaksjon» i egne rekker et nytt høydepunkt da de slo til i Jalabad i Øst-Afghanistan og angivelig slo ned på en gruppe oppsisionelle taliban som planla kupp. Minst 2000 er sperret inne, mange er blitt torturert, andre lar seg ikke oppspore.

Bandittvesenet

Taliban er i ferd med å miste sin legitimitet. Alle som har fulgt utviklingen i Afghanistan siden taliban kom på scenen i oktober 1994, tilhengere og motstandere, har vært enige om en sak: taliban skapte trygghet og sikkerhet i forhold til det som var et av Afghanistans største problem: bandittvesenet. Tidligere kommandanter og mujahedin terroriserte alt fra enkeltpersoner til hele distrikter med veiblokader, ran, utpresning, kidnapping og vold av alle slag. Selv endel byfolk i Kabul uttrykte sin støtte til taliban utfra dette pespektivet, da taliban inntok hovedstaden i slutten av september 1996.

Det vakte begeistring og direkte jubel i Kandahar og eksilmiljøet i Peshawar da da den forhatte Hezbi-islami-komman-

danten Sarkateb som den første av de verste bandittene ble henrettet offentlig i Kandahar by i begynnelsen av november 1994.

I kjølvannet av lov- og ordenbølgen fikk mange afghanere tilbake eiendeler de var blitt fratatt. Ja, det ble også merket i hjelpemiljøet. Afghanistankomitéen fikk tilbakelevert to kjøretøyer som var blitt fratatt oss under bandittvesenet.

Dette peker direkte mot det andre området hvor såvel afghanere som utlendinger kunne merke forandringen sterkest. Nå kunne en reise trygt, tilmed om kveldene, korte og lange avstander, der hvor enhver forflytning tidligere kunne være risikofylt, for ikke å si livsfarlig.

Renhet og dyd

Men parallellt med den udelte begeistringen for den nye etablerte ro og orden, var skepsisen hos mange for talibans andre side: reglene for renhet og dyd. Reglene for hvordan gode muslimer skulle kle seg og te seg i et talibanstyrt land: -utendørs må kvinner gå i burqa eskortert av et mannlige medlem av familien, tvangsinndrivning fra gatene til dagens fem bønnestunder, beslaglegging og ødeleggelse av fjernsyn, video, kassettspillere, tvangsdyrking av skjegg, forbud mot alt fra drakeflyging til

● Forts. neste side

● Forts. fra forrige side

hvite sokker; for å nevne noen få av påbudene og forbudene.

Det siste som har pådratt seg oppmerksomhet internasjonalt, er søknaden fra det afghanske idrettsforbundet om unntak fra regelen om at bokser skal være glattbarberte.

Gi dem en sjanse

Afghanere flest har villet gi taliban både en og to sjanser til å vise hva de står for. Angsten og uforutsigbarheten mange av dem følte under det tidligere regimet ligger limt fast til hukommelsen, og lar seg ikke lett viske ut.

Men nå kan mye tyde på at dette er i ferd med å vippe over. Taliban har ikke kunnet vise til noe som helst når det gjelder å få sving på økonomien, å gi folk muligheter for å leve et bedre liv. Tvert imot, sier internasjonale observatører at taliban er konkurs. De har ikke penger til å lønne sine folk. Etter drøye to år i regjering har taliban knapt nok noen planer for hva de vil bruke sin regjeringsmakt til utover å erobre hele landet, og innføre sitt politisk-religiose system overalt.

Vi vet at en avtale om å utbygge mobiltelefonsystem over hele Afghanistan er inngått, og at taliban fortsatt håper at det internasjonale konsortiet med amerikanske Unocal i spissen skal bygge en gassrørledning gjennom hele Afghanistan.

Folk flest har ikke merket noen økonomisk forbedring, snarere tvert imot. Å holde ut med de tallrike påbud og forbud som gjør hverdagen sur for mange, har tæret så sterkt på tålmodigheten at også vanlige afghanere på landsbygda nå vender seg mot dem.

Byafghanerne, hvorav bare en mindre del har sluttet helhertet opp om taliban, har lenge følt seg terrorisert og undertrykt.

Terror

Taliban har nok merket klimaskiftet. Det har gitt et forutsigbart utslag. Den offensive og framgangsrike talibanbevegelsen framstod som ganske enig utad, selv om den innad bestod av mange ulike retninger fra tidligere kommunister via gamle mujahedin, soldater og kommandanter, til talib-guttene fra de

religiose skolene i Baluchistan og NWFP-provinsen i Pakistan.

Når populariteten nå forsvinner, ser vi splittelsen. Den «moderate» delen av taliban vil slakke litt på kravene, de vil ikke forspille de seirene de har hatt med å være for knallharde. Den ortodokse delen vil stramme inn. De tror at grunnen til at det går i motbakke er at de ikke har vært harde nok. Deres svar på problemet er å stramme inn på alle fronter, og ikke minst: utmanøvrere og arrestere ulydige taliban som har blitt for moderate. Den tøffeste hardlinereren i taliban, ved siden av lederen Mullah Omar, har vært justisministeren Mullah Mohammed Turabi. Hans månedslange kampanje mot utglidning og opposisjon i indre rekker, har fylt fengslene med taliban, noen perifere, andre mer sentrale, inkludert MIG-piloter og ledende offiserer.

Kuppforsøk?

Byen Jalalabad ble regelrett forseglet med stridsvogner, før taliban slo til under Turabis direkte ledelse for å arrestere kupp-makerne, denne gang utenfor egne rekker. De arresterte over en lav sko. Det virker helt opplagt at Turabi benyttet anledningen til å fengsle folk langt utover talibans egne rekker for å statuere et eksempel. Fengslet kunne ikke ta imot, slik at en stor del av de arresterte måtte fraktes til Kandahar by.

Taliban hevder selv at de bare arresterte 60 personer involvert i kuppforsøket. Men blant disse 60 er kjente og respekterte klanledere og landsbyeldste fra provinsene Ningarhar, Laghman og Kunar, nettopp den type ledere som gjorde talibans maktovertakelse mulig.

I Jalalabad er folk tause, ifølge Guardian Weekly 8. november. Terroren rår. Ingen vil uttale seg. Her er det ikke mye følelse av trygghet og sikkerhet lenger, det som en gang var talibans store trumfkort.

Det kan godt hende Taliban lykkes i å erobre hele Afghanistan militært, i å fravriste Massoud de siste områdene i nord. Men det hjelper lite hvis den interne splittelsen i taliban ikke løses, og bruk av fengsling og regelrett terror nå blir metoden for å styre det afghanske folk. Da vil taliban en dag bukke under. Det kan ta tid, men det vil skje.

Bli medlem av Afghanistankomiteén!

Afghanistan er et av verdens fattigste land, men likevel er de rikest av alle på miner. Nesten 98% av befolkningen i Afghanistan er analfabeter, og etter Taliban makttovertagelse i Kabul har det blitt enda vanskeligere for afghanske barn å gå på skole. Afghanistankomiteén er en solidaritets-organisasjon med snart tjue års erfaring fra arbeid i Afghanistan. Afghanistankomiteén driver en rekke utdannings- og helseprosjekter både i Afghanistan og Pakistan, foruten kampanjer og informasjonsvirksomhet i Norge. Afghanistankomiteén ønsker å vise solidaritet med Afghanistan, og bidra til en utvikling for fred.

Til dette trenger vi din hjelp!!

- Ja, jeg vil bli medlem av Afghanistankomiteén i Norge (AiN). Jeg får A-nytt tilsendt i posten.
- Jeg vil adoptere en skoleplass (kroner 250 per elev)
- Jeg vil gi gave til Miraj-hospital, AiNs helsearbeid.
- Gave til AiNs virksomhet

Fra butikken:

- Jeg bestiller eks av videofilmen «Afghanistan, förr och nu», kr 250 (medl. 250)
- Jeg bestiller eks av boken «Afghanistan, förr och nu», kr 300 (medl. 250)
- Jeg bestiller eks av boken «I Krigets Skugga», kr 60 (medl. kr 50)
- Jeg bestiller set postkort, kr

Navn:

Adresse:

Telefon:

Send til Afghanistankomiteén i Norge, Solidaritetshuset, Osterhaugsgate 27 0183 OSLO Bankkonto: 0802 20 17838

Solidaritet? debattinnlegg

av Younus Sultani

Etterhvert som tiden går, fører den masse forandringer med seg. Ikke engang meninger blir spart; synspunkter og mål blir forandret.

Noen av disse forandringene skjer vel ikke bevisst, en del blir konstruert på en måte som kan passe forholdene.

Fortolkning av begivenheter og reaksjoner på en hendelse forteller mye om aktørenes ståsted.

Før jeg nærmer meg hovedargumentet i denne artikkelen, har jeg lyst å peke på et par eksempler som kanskje hjelper meg til å uttrykke meg bedre.

Jeg tar begrepet demokrati. Begrepet som en gang reflekterte rettferdighet, og folkets vilje. Ordet var så vakkert og strålende, at man ble blind for å kunne se begrepets tilknytning til et bestemt system. Man ble lurt og glemte at alt i et klassebasert samfunn er preget av en bestemt klasses interesse.

Selvfølgelig ga demokrati rom for en del utvikling i relasjon mellom mennesker i samfunnet. Utvikling som bare kan tjene systemets interesse, og absolutt ikke noe mer.

Selv innen demokratiets grenser blir en hver protest som går imot systemets interesse brutalt stoppet.

Solidaritetsarbeid kan heller ikke være et unntak. Man kan betrakte solidaritetsarbeidet som gjennomføres av AiN.

Solidaritetsarbeid for Afghanistan begynte (selvfølgelig av ulike grunner) da det tidligere Sovjetunionen sendte sine soldater inn for å støtte sine agenter i Afghanistan.

Som vanlig var det de venstreorien-

terte som satte i gang solidaritetsarbeidet. Det som var feil den gangen var at Komiteen bare var opptatt av å bekjempe russerne. AiN ville hjelpe alle mulige grupper som av en eller annen grunn kjempet mot russerne. Noen i AiN ga uttrykk for at selv komiteens eksistens var så viktig at de lett kunne tale Qari Baba, og Hezbi-Islamis agenter på bekostning av solidaritetsarbeid. Selvfølgelig ble AiN kritisert for denne taktikken, men uten hell.

I det minste var komiteen svært sensitiv for utenlandske innblanding i Afghanistan den gangen. Sensibiliteten mot andre utenlandske krefter som stadig forsøkte å voldta landet er stadig mindre. Folkets lidelser forårsaket av religiøse og utenlandske innblanding blir det fokusert mindre på.

Ingen reaksjon ble markert fra komiteens side da folk ble massakrert i Kabul, og nå idet siste i Mazar.

Da mishandling og ren tortur av afghanske asylsøkere som hovedsaklig tilhører hazarafolkets gruppe, ble satt igang i demokratiske Norge, prøvde noen av komiteens medlemmer å snu de umenneskelige handlingene. Denne formen for solidaritet ble forsøkt stoppet av komiteens leder, og noen andre. Dette ble begrunnet med at slike aksjoner står utenfor solidaritetens ramme. Men i realiteten ville han ikke såre KrF-politikere og på denne måten unngå negative virkninger på komiteens budsjett.

Til og med FrPs politikere kritiserte myndighetene for deres praksis i disse

asylsakene. Dette må være en skam for solidaritetsarbeidet.

Da gjenoppbygningen av Afghanistan var på dagsorden, nølte komiteen med å sette igang sine jordbruksprosjekter i den sentrale delen av Afghanistan; nemlig Hazarajat. Vanskelig arbeidsforhold ble nevnt som årsaken. Men var det virkelig vanskeligere å jobbe i Hazarajat enn i Badakshan? Sultkatastrofer og matmangel forårsaket av de ekte muslimer Taliban. Kanskje har dette gitt noen av de ansvarlige dårlig samvittighet.

Da Taliban, de ekte praktiserende muslimer, med massiv økonomisk, logistisk og til og med aktiv militær støtte fra USAs allierte Saudi Arabia og Pakistan erobret Mazar-i-sharif og massakrerte tusenvis av sivilbefolkningen (tilfeldigvis hørte igjen mange av dem til hazarafolkets gruppe), forventet man at AiN ville protestere mot de ansvarlige. Men komiteen valgte å være «nøytral».

Da terror regimet i Iran startet sabelrasling ved Afghanistan grense, og fant enda et påskudd for å forfølge afghanske flykninger i Iran og tvangsrekruttere dem til militære aksjoner mot Taliban, var komiteen igjen taus.

Da USA ble bitt av sine egne trente hunder og ble sinte p.g.a. dette; ble misnøye markert med rakett angrep i Afghanistan og Sudan, nøyde komiteen seg med å anbefale USA til å handle i pakt med EU og FN.

Så tillater man seg å spørre; Hvor står AiN egentlig, og hva forstår den av solidaritetsarbeid?

Kjøp julegaver hos Afghanistankomiteén!

Vi kan tilby flotte gaver som:

- Ringer
- Øredobber
- Broderte brilletui, vesker og kort

Besøk på «Girlschool number 2» i Faizabad

Girlschool 2

En dag i juli reiser Habibullah, som er undervisningsansvarlig i NAC, Hermione Youngs, som er Badakshan-koordinator, og undertegnede på skolebesøk. Det er forrykende regnvær, så det er tre klissvåte besøkende som blir tatt vel imot på lærerværelset. De visste at vi skulle komme, for vi har med oss en bokgave fra Skranevatnet skole i Bergen, som skal overrekkes. Rektor og 8 andre lærere er tilstede. Noen av dem har deltatt på kurs for lærere som NAC arrangerer i provinsen. Det er siste dag for sommerferien, og klassene har hatt eksamen. I og med at interessen for å gå på skole er veldig høy, er det ikke plass til alle elevene samtidig. Skolen er derfor inndelt i to skift, slik at det går i underkanten av 1000 jenter på denne skolen. Det er de mest tålmodige som er igjen. Eksamensoppgavene har bestått i alt fra matematikk til gymnastikk og broderi, og i sistnevnte kategori er det en rekke elever som har sirlige håndarbeid å vise fram. Korssting i mange farger, som danner blomstermonstre på lommestørklær og små duker.

Jentene leser dikt, synger og svarer på spørsmål på oppfordring. De sitter i sine uniformer som er en mørk kjole og hvitt skaut. De har laget et bibliotek med nesten bare tomme hyller som skal fylles med de nye bøkene. Det er oppslagsverk i religiøse fag, atlas og ordbøker i kjemi og fysikk, og en rekke andre. Innkjøpene er gjort i Pakistan etter handelliste fra skolen. De har flere ønsker, blant annet vil de gjerne opprette et laboratorium, og det er fortsatt penger igjen, så kanskje det kan bli en realitet etterhvert.

Det er forryskende å se at det er livlige og lærevillige jenter i hundretall som får muligheten til undervisning i Faizabad. Lærerne spør om ikke vi kan være med på å bidra til at de får lønninger, men foreløpig har ikke det vært mulig. Likevel fortsetter de å jobbe, fordi utdanning er viktig for framtidens Afghanistan.

Merete Taksdal
(tekst og bilder)

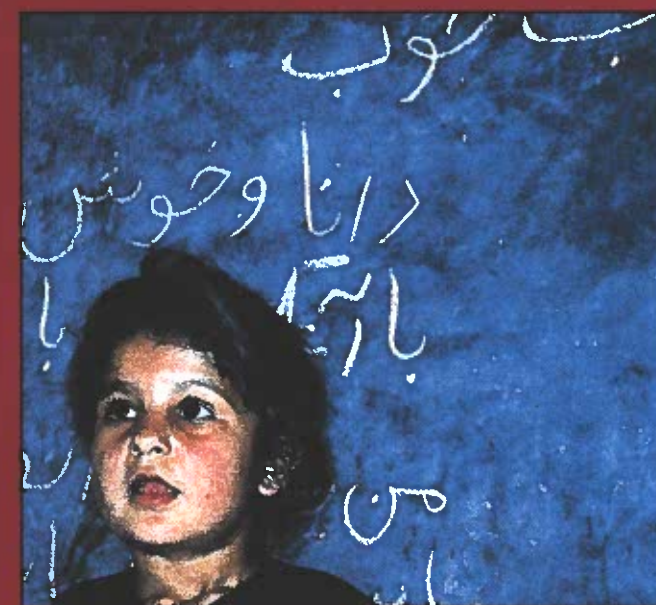
Vi har med oss en bokgave fra Skranevatnet skole i Bergen, som skal overrekkes.

De synger og svarer på spørsmål på oppfordring.

Det går i underkanten av 1000 jenter på denne skolen.

Jentene leser dikt.

Abu Barik er et lite landsbysenter i Badakshan. Et område der det pågår skolebygging i Afghanistankomiteens regi. Barn fra seks landsbyer sogner til skolen, som etter planen skal være ferdig bygget før utgangen av dette året. Som i de andre skoleprosjektene, er det viktig med deltakelse fra lokalsamfunnet. Seyer er ingeniør fra Afghanistankomiteen som skulle kontrollere framgangen i byggingen en dag i juli. På veien dit fra Faizabad passerte vi store jordbruksområder. Det var hektisk aktivitet både med innhøsting og tresking av korn, og med snitting av blomsterhodene på opiumsåkrene.

Tekst og bilder:
Merete Taksdal

Skolekonstruksjon og opiumproduksjon

Et tyvetalls arbeidere holder på med grunnarbeidene på skolen. De bærer stein fra omkringliggende områder, og må ned til elva for å hente vann til sementen. Det er fysisk anstrengende og langsomt arbeid, ikke minst fordi kvaliteten på sanden fra elva er såpass dårlig at den må renses for hånd før de blander sementen. De fleste arbeiderne er uzbekere, og bare et fåtall kan kommunisere direkte med Seyer, han er nemlig farsi-snakkende. Men han sier seg godt fornøyd med framdriften i arbeidet så langt. Arbeiderne selv er nok temmelig misfornøyd med å være en del av samfunnets bidrag til å få en skole. I innhøstingen i Badakshan er det nemlig stor rift om arbeidskraften, og hadde de jobbet et dagsverk på en hvete- eller opiumsåker i stedet, hadde de tjent over det dobbelte av hva de før nå. Lønna er syv kg hvete for en dags innsats når de konstruerer skoler, hvete er donert av WFP (FNs matvarefond), og dette er deres takst-system. Arbeiderne byttes ut hver uke, og det er de lokale myndighetene som sørger for at det kommer nye arbeidsfolk. Seyer skjønner at det er vanskelig for de lokale fattige arbeiderne å unnvære bedre lønninger i en uke, men samtidig vil jo deres barn også nyte godt av mulighetene til skolegang. Derfor bruker han ikke mye tid på å høre på disse klagene. Rett i kanten av grunnmuren til skolen, står en nylig høstet opiumsåker. Hvordan har opiumen blitt en så viktig del av økonomien i Badakshan? UNDCP (FNs organisasjon for narkotika-kontroll) har en del analyser i sin årsrapport for 1997.

Afghanistan er et av verdens fattigste land. Over 80% av befolkningen lever

av jordbruk alene. Men jordbrukssektoren har dårlig infrastruktur, blant annet uten organisert salgsmarked for jordbruksprodukter, små dyrkbare arealer, mangel på vann, degenerering av frøsorter og lite effektive jordbruksmetoder. Alt i alt fører dette til lav produksjon og matmangel i 2-7 måneder av året. I 1997 dyrket anslagsvis 200 000 bønder mer enn 2 800 tonn rå opium, på 58000 hektar land. For disse bondene er opium hovedkilden til inntekt i familien. UNDCP rapporterer om en del variasjoner over forekomst av dyrking av opium i de forskjellige provin-

Det er fysisk anstrengende og langsomt arbeid.

sene, men samlet sett økte produksjonen med ca 25% fra '96 til '97. Talibankontrollerte områder står for 96.4% av Afghanistans totalproduksjon. Kjøpekraften for verdien av ett kilo opium har gått jevnt nedover de siste fire årene. I Badakshan fikk man i 1994 278 kg hvete for ett kilo opium, men i 1997 fikk man tilsvarende 129 kg hvete. Arealet har i samme periode økt fra 1714 hektar til 2902 hektar opium i provinsen. Ca 24% av landsbyene dyrker ikke opium i det hele tatt. Totalt sett brukes 2% av dyrket areal i Badakshan provins til opiumsavl, og det vanligste produksjonsmønsteret er at bonden har et opiumsfelt blant sine andre

produkter. Vanligvis er det oljefrø (raps eller solsikker), hvete, karve, poteter eller meloner.

Det er mange faktorer som spiller inn når en bonde velger å dyrke opium eller ikke. Det er mange bønder som ikke eier eget land. De jobber for en jordeier som leilending. Mange jordeiere dyrker opium. Rå-opium kan lagres over nærmest ubegrenset tid, og brukes som betalingsmiddel gjennom hele året. Det er også temmelig vanlig at en bonde som dyrker opium, kan forsuttere penger fra deler av avlingen fra oppkjøpere. På den måten får de en økonomisk sikkerhet som de ikke kan få fra andre avlinger.

Opiumsdyrking har kort sesong, fra fire til fem måneders modningstid, og er veldig arbeidsintensiv i perioder av året. I Badakshan sår frøene i november - desember på tørt land, og mellom mars og mai på land som har tilgang på vanning. Frøene spirer etter 2-3 uker avhengig av temperaturen, og de små plantene ser nesten ut som salat. Det er nødvendig å luke grundig. Det er gjerne tre stadier av luking og tynning av planter, ideelt skal det være 20-40 cm mellom hver. Valmuene er sårbare for skadedyr, insekter, sykdommer og diverse ugunstige værforhold, men hvis alt går etter bondens ønsker, blomstrer plantene etter 3-4 måneder. De ferdige frøkapslene rager 1-1.8 meter over bakken. Alle plantene blir ikke modne samtidig, så innhøstingen på ett felt kan ta 3-4 uker. Hvert eneste frøhus skal risppe opp om kvelden, og råopiumen som pipler ut,

● Forts. neste side

● Forts. fra forrige side

må skrapes av neste morgen. Det er et møysommelig arbeid, da det bare er få dråper som kan sankes fra hver plante. Hvor mange ganger de kan kutte hver valmue, avhenger blant annet av typen plante, kvalitet på jorda, vanningsmuligheter og gjødsling. I Badakshan er avlingen gjennomsnittlig i underkant av 23 kg per hektar. Dette er betydelig mindre enn i bedre jordbruksdistrikt, for eksempel Oruzgon, der tilsvarende gjennomsnitt er 64 kg.

Plantene brukes til mer enn bare utvinning av råopium. I Badakshan gir bi-produktene en vel så viktig del av inntektene. Frøene brukes til bakverk, mat og oljeproduksjon, i urtemedisiner og andre helsebringende remedier. Frø selges til andre bønder som vil dyrke opium. Stilker og blader kan brukes i dyrefor, og til brensel. I Badakshan brukes også asken etter brente opiumsplanter til produksjon av lokal såpe. Jorda blir ikke utpint av opiumsproduksjon, men en del steder er det vekselbruk med andre jordbruksprodukter som har annen vekstsesong.

Selv om organisasjoner har malt på husvegger at «Bruk og produksjon av opium er mot islam», ser det ut til at det ikke er så lett å finne gode alternativer hvis de fattige bøndene skal tjene penger nok til å brødfø familien sin. Jordene ligger utilgjengelig til, og alt må fraktes til fots eller på esel. Å dyrke korn, poteter eller meloner oppe i høyden gir bare ikke det samme økonomiske resultatet.

Det ser ut til at det ikke er så lett å finne gode alternativer for opiumproduksjon hvis de fattige bøndene skal tjene penger nok til å brødfø familien sin.

Chatta skole

Chatta jenteskole i Faizabad er en av skolene som er bygget etter Afghanistankomiteens standard i nordlige Afghanistan. Her kan man høre skoleelevene på lang avstand, når de leser i kor fra skolebøkene, eller høres i religiøse fag av lærerne sine. På baksiden av skolen er en fjellside med kraftig erosjon, slik at det stadig går små ras. Dette er helt vanlig i Badakshan, og her skal Afghanistankomiteens miljøprogram sette i gang et skogplantingsprosjekt. Dette vil føre til at det er mindre fare for ytterligere ras, og hver elev skal få ansvar for å passe på hvert sitt tre. De må vanne dem, og sørge for at ikke geitene spiser opp de skjære plantene.

En dag i juli besøkte jeg skolen. Rektor og lærerne ba om å få hjelp og støtte til driften, blant annet til lønninger for lærerne. De har jobbet uten betaling i lang tid, og det er forståelig nok en vanskelig situasjon. Men foreløpig formidler Afghanistankomiteen først og fremst skolemateriell via UNICEF, og har ingen budsjetter for lønninger og drift. Størrelsen på klassene varierer, og alle jentene har sine sorte skoleuniformer med hvite sjal. De enkelte lærerne viser oss glimt av undervisningen. Førsteklassingene har så smått begynt å lære noen bokstaver, men det

Det er fysisk anstrengende og langsomt arbeid å bygge skoler.

fokuseres mye på evnen til å lære ting utenat. Det er vel ikke så unaturlig i et samfunn der det nesten ikke finnes noe skriftlig informasjon, og der de færreste er vant til å ta notater. Andreklassingene leser dikt fra tavla, mens de i tredje har matematikk. Først og fremst går det på addisjon, men de skal lære å trekke fra etter hvert også. Sånn er det i de forskjellige klassene, med forskjellig pensum og fag. Jeg blir ganske imponert over sjette klasse jentene som har «vitenskap». I dag blir de hørt i oksygenets betydning i kroppen. De har ikke hver sine lærebøker, og til

Barne-stønn

Vi er så heldige
Vi er Afghanistans barn
Fienden kom
gråt og savn
Krigen ble kastet på oss
kampen mot fienden står
Hjemmene våre ble brent
er fattige og tvunget
Årede Kofi Annan
generalsekretær i Forente
Nasjoner
Hør godt på vår bønn
støtt oss
Vi står i smerte og flammer
vi er frarøvet skatter
Se på dine egne barn
gi dem din kjærlighet
Se deretter på våre liv
i krig, smerte og fare
Takk for at du er muslim
Generalsekretær i Forente
Nasjoner
Du er i verdens makt
få oss ut fra flammene
Naboene våre gjorde feil
invaderte landet vårt
For å svekke landet
visste det de gjorde var galt
Si fra til det hvite hus
søk løsingenes vei
Kjemp for det som er riktig
vis fredsblomsten

Shugoofa Saher

notater har de små tavler. Notatbøker kommer i forsyningen fra UNICEF så snart fjellpassene blir fri for snø, så lastebilene kan kjøre inn fra Pakistan.

En av de flinkere jentene i andre klasse heter Shugoofa Saher. Ikke bare kan hun lese, men hun kan dikte også. Hun leste et dikt for oss som var på besøk. Vi skjønte ikke teksten, men det var om barna i Afghanistan, og hun formidlet det med innlevelse og høy røst nesten som hun sang. Jeg har fått det skriftlig, og prøver meg på en norsk oversettelse. (Se øverst)

LOTTERI for kvinneutdannelse

Kvinneutvalget i Afghanistankomiteen arrangerer høsten 1998 et kunstlotteri for å støtte utdanning av kvinner i Afghanistan. Pengene fra loddslaget dette år går til et universitet for afghanske flyktningekvinner, Ummahat-Ul-Momimen, i Peshawas i Pakistan. Universitetet har 700 studenter, som utdannes blant annet til leger og jurister.

Siden det er nå umulig for afghanske kvinner å få høyere utdanning i sitt eget land, er det helt nødvendig å hjelpe dem til utdanning i landflyktighet. Denne utdanningen kan være med på å gi dem en mulighet til å forsørge seg selv og delta i gjenoppbyggingen av landet når den tid kommer. Som det fremgår annet sted, er universitetet

● Forts. fra side 21

hebraisk, foruten de afghanske språk. Angående spørsmålet om afghanske jøder generelt sett fortsatt behersker og/eller daglig praktiserer hebraisk, skriver den kjente amerikanske antropologen og Afghanistan-kjenneren, professor Louis Dupree, følgende i sin bok, «Afghanistan»: Små jødiske, «Yahudi», foretningsselleskap med aktive synagoger eksisterer i Kabul, Herat og Kandahar. «Men bare et fåtall jøder kan skrive hebraisk.»

«Gamle og nye» afghanske jøder

Forøvrig er jødisk innvandring/flukt til Afghanistan ikke bare av gammel dato, men har også foregått i vårt eget århundre. For til dette «flyktningenes fjell- og ørkenland», som også så mange andre folkegrupper i årtusener har søkt tilflukt i, flyktet både sentral-asiatiske og europeiske jøder til for å komme unna jødeforfølgelser i henholdsvis Sovjetunionen og nazistenes Europa under 2. verdenskrig. Om blant annet dette dramatiske fluktforhold skriver forfatteren Rosanne Klass følgende i sin bok fra 1964, «Afghanistan – Land of the High Flags»: «Det har vært jøder i Afghanistan i mange århundrer, man kan med sikkerhet fastslå jødisk eksistens for vel 1000 år av landets islamske historie. Og hvem vet, kanskje

KUNSTLOTTERI TIL INNTEKT FOR UTDANNING TIL AFGHANSKE KVINNER

Pengene fra loddslaget går til drift av et universitet for afghanske flyktningekvinner, Ummahat-Ul-Momimen i Peshawa i Pakistan. Det har 700 studenter, som utdannes til f.eks. leger og jurister. Afghanistankomiteen i Norge og Kvinneutvalget, Postboksveien 27, 0182 Oslo, er ansvarlig for utloosningen av loddene.

GEVINSTLISTE:	Vinn
1. gev. Mannes skulpturen TRIST av Ivar Sjøstrand	kr. 2000,-
2. gev. Akvarell av Dag Thoresen	kr. 1500,-
3. gev. Afghansk teppe	kr. 1000,-
4. gev. Originalbilde av Greta Cecil Hagen	kr. 250,-
5. gev. Litsjufot av Dag Hal RANSEF	kr. 250,-
6. gev. Litsjufot av Dag Hal RANSEF	kr. 250,-
7. gev. Litsjufot av Dag Hal RANSEF	kr. 100,-
8. gev. Litsjufot av Dag Hal RANSEF	kr. 150,-
9. gev. Grafisk blad av Ingrid Dillan	kr. 150,-

Kr. 10,-

pr. lodd

Antall lodd 10.000.

Alle vinnere blir tilsendt

Takktryk 10/195 ved Kamerte Prekallanet
Tidningsredaksjonen i Oslo
Aftenposten Morgens i 1/199 og Afghanistan 1/98
Gevinstene utbetales innen 3 måneder etter innsettning av loddene.

Nr. 04804

midlertidig stengt av pakistanske myndigheter.

Til lotteriet har fem kunstnere gitt ett eller flere av arbeidene sine. Samlet verdi på disse kunstverker er 23.500 kroner. Alle fem er utdannet ved Statens Kunsthøgskole og har hatt seperatutstillinger. I tillegg har vi et ekte afghansk teppe til verdi av 3.000 kroner, som er donert fra en teppehandler.

lenge før det, ja, kanskje helt siden kong Kyros' dager eller tidligere. – Ganske visst er de jødiske samfunn i byene Herat og Kabul eldgamle, og de fleste afghanske jøder er innfødte, som sine forfedre så langt tilbake som de selv vet. Mens andre jøder har flyktet til Afghanistan etter at Sovjet-makten i sin tid erobret de sentral-asiatiske byene Bokhara og Tashkent. Og etter andre fant sin kronglete vei til Afghanistan under den 2. verdenskrig, da noen få jødiske flyktinger fra naziterroren i Europa til og med krysset hele Midtøsten for å finne sitt tilfluktsted her!

Men den fullstendige historien om disse «nye fluktens barn» og deres dramatiske flukt til- og opphold i Afghanistan, er en annen og spennende beretning enn den om det «gamle» «Bani-Israel» folket. For øvrig har under tegnede dessverre ingen nærmere kjennskap til verken de «nye» eller de «gamle» afghanske jødernes situasjon eller skjebne, i dagens borgerkrigsherjede Afghanistan. Men det er mitt sterke håp og ønske at dette så hardt prøvede land, som i dobbelt forstand ligger mellom Mekka og Moskva, og hele dets svært krigstrøtte og ulykkelige befolkning snart må få oppleve en forsonende og meget etterlengtet fred.

Moralske dilemma i solidaritetsarbeid for Afghanistan?

av Karin Ask

debattinnlegg

I periodar med store sosiale omveltningar får ofte familien og kvinna si rolle i samfunnet auka merksemd som symbol for opprinnelege kulturelle og religiøse verdiar som skal vernast mot alle dei store omskifte som skjer i samfunnet rundt. Kvinners situasjon og posisjon er gode å bruke som målestokk for framskritt eventuelt tilbakeskritt også frå vestlege utviklingsorganisasjonar si side - Kvinner er såleis i brennpunktet både for vestleg og 'muslimsk' hald når ein skal måle utvikling mot gitte mål. Fleire av oppslaga i siste nummer av Afghanistannytt gir også grunn til ettertanke - både om vår skiftande motivering for arbeid i Afghanistan og kvar grensene går (eller bør gå) for vårt politiske engasjement. I dette innlegget kommenterer eg enkelte sider ved handtering av spørsmål knytt til kvinners menneskerettar og syn på sharia.

Den Norske Afghanistankomiteen og Kirkens Nødhjelp kom 12. august 1997 med uttalelse saman med andre skandinaviske hjelpeorganisasjonar der dei protesterer mot nye pålegg frå Taliban som står i motstrid til grunnleggjande humanitære prinsipp som organisasjonane arbeider etter særleg gjeld dette prinsipp om ikkje-diskriminering av kvinner. I året som har gått har FN teke fleire initiativ som berører kvinnesituasjonen i Afghanistan spesielt der ein har forsøkt å oppgradere eit nedprioritert område for assistanse gjennom dei mange åra assistanse inn til afghanske flyktningeleirar var den overordna rammen for internasjonal finansiell støtte. Dei ulike politiske grunnlag for å støtte motstandskampen under perioden 1979-89 - Kamp mot 'kommunismen' - anti-imperialistisk solidaritetsarbeid - Jihad heilag krig mot vantru okkupantar - hadde som fellestrekk å vente med spørsmål knytt til kvinnene sine roller og menneskerettar til etter at 'krigen var vunnen.' Nettopp fordi vi roser oss av å vere "blant de første til å meisle ut en kvinneprofil" er det viktig at forholdet mellom pragmatiske og

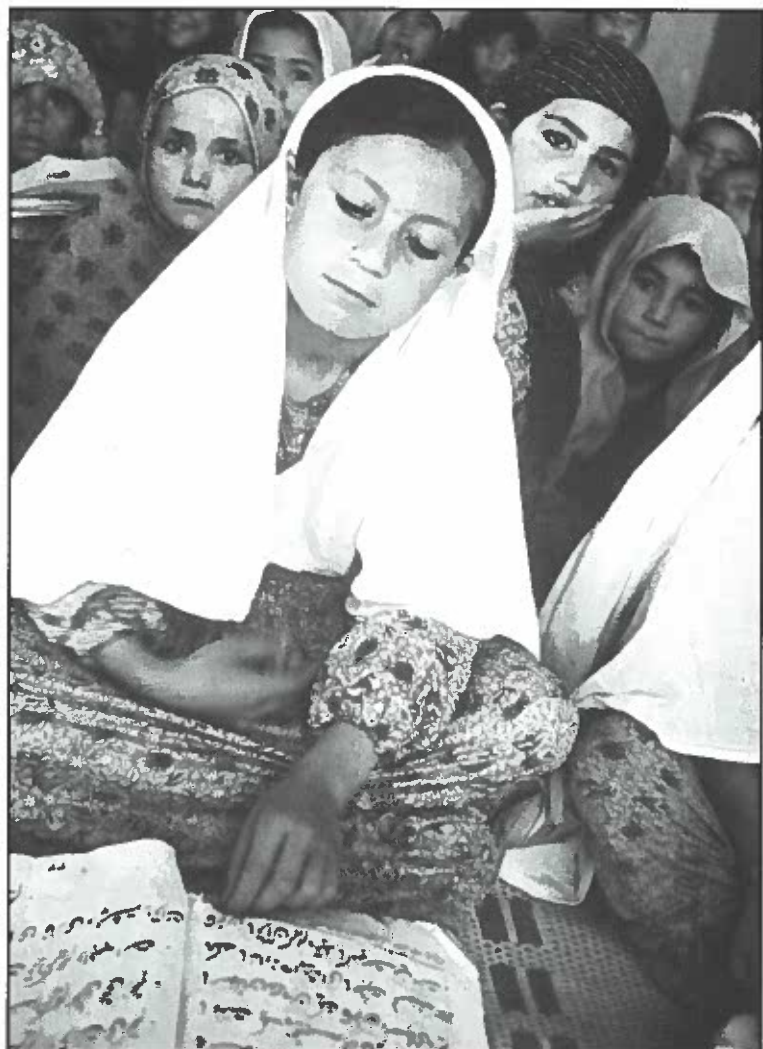

Foto: Hermoine Young

- Det er ironisk at Taliban si tolking av Sharia hjelper til med å sette kvinners menneskerettar øvst på dagsorden for dei ulike hjelpeorganisasjonane i Afghanistan.

prinsipielle haldning og praksis på dette området vert kontinuerlig diskutert i komiteen.

Innlegga til Helene T. Godø og Kvinneutvalget kan gi grunn til å spørre - dersom Sharia står i klar motstrid til universelle menneskerettar og kvinners rett kva er grunnvinga for å støtte kurs i Sharia på kvinneuniversitetet i Peshawar (UMU drive av søsterorganisasjonen til partiet Jamiat-e-Islami)? Eg synes at det er positivt at afghanske kvinner får auka tilgang til juridisk kunnskap innan Sharia og dermed kan dei kanskje også gjere sine røster høyrde når det gjeld fortolkning av lover og reglar innanfor Hanafi lovsku-

len - som er rekna som ein av dei meir liberale av dei fire lovskulane innan Sunni Islam og er den dei fleste sunnimuslimar i Afghanistan sognar til. Vi opplever idag ei politisk og religiøs revitalisering innan Islam som gir seg mange (og tildels motstridande) utslag. Dei politiske og religiøse rørsleane som er knytta til denne prosessen har oftast vorte negativt stereotypisert og Islam vert ofte definert på måtar som gjer at religion synes å framstå som motsatsen til 'moderne', universelle humanistiske verdiar. I vesten vert såleis Islam ofte omtala under overskrifter som fundamentalisme og islamisme og karakterisert som den negative motpolen til alt det positive VI står for; demokrati,

rasjonalitet, kvinnefrigjerung osv. I sin ytterste konsekvens vert skilnaden mellom det kristne (?) demokratiske vesten og det udemokratiske Islam (les muslimske samfunn som USA for tida ikkje er ven med) grunngeving for å mobilisere til støtte for åtak på "muslimske terroristar" (Jfr. USAs bruk av rakettar mot mål i Afghanistan i august).

NORADs prinsippklaring om innretting av bistand mot kvinners behov, og menneskerettar sin erklært sentrale plass i norsk utanrikspolitikk gjer norsk uro over Talibans politikk høgst relevant. Norge har gitt vel 200 millionar dollar til Afghanistan over dei siste 19 åra omlag halvparten av midlane som vert gitt vert brukt til humanitære støtteprosjekt sett i verk av Den Norske Afghanistan komiteen og Kirkens Nødhjelp. Resten går for ein stor del gjennom ulike FN-organisasjonar. FNs utviklingsprogram (UNDP) gjennomført hausten 1996 ein studie av erfaringar med planlegging av program målretta mot heimvendte kvinnelege flyktningar - og fann at hovudhinderet for å gjennomføre og utvikle ei betre målretting av assistanse som inkluderer kvinner - var interne. Det vil seie, FN organisasjonane syntes å mangle ein klar prioritering og planmessig koordinering av kjønnsespesifikke perspektiv i dei programma som vart sett igang. Rapporten konkluderer med at kjønnsespesifik forhold og kunnskap ikkje er adekvat reflektert i planlegging og implementering hverken hos FN eller private organisasjonar. Ein anna viktig konklusjon er at kvinner manglar som personell på dei nivå der beslutningar blir fatta om type av program i Afghanistan.

I november 1997 gjennomførte FN ei ny studie med fokus på korleis innretting av utviklings- og naudhjelp kunne verte meir kjønns sensitiv. Her tok Kari Øyen del som utsending frå Norge og representant og ressursperson frå ikkje statlege private organisasjonar (NGO). I den rapporten Angela King la fram frå denne reisa vert det m.a. understreka at det enno er store manglar når det gjeld initiativ til og kritisk evaluering av integrering av kjønnsrelatert prosjekt. Sjølv om dei fleste organisasjonar i prinsippet har målsettingar som støtter ein politisk innretting mot 'gender equality' er dei fleste prosjekt prega av

å vere enkeltstående kvinneprosjekt ikkje eit integrert gjennomgåande perspektiv i all planlegging. Med andre ord - det er også andre forhold enn Taliban sine forordningar som hindrar at kvinner vert involvert i hjelpearbeidet og motte støtte på lik linje med menn. Det er ironisk at Taliban si tolking av Sharia hjelper til med å sette kvinners menneskerettar øvst på dagsorden for dei ulike hjelpeorganisasjonane i Afghanistan.

Dei forordningane Taliban har kome med når det gjeld kvinner som har fått størst merksemd i vesten er pålegg om kva klesdrakt kvinner skal gå med, kvar dei får lov å opphalde seg. Forordningane som kom den 16. juli 1997 frå politiavdelinga til Amr el-Maruf wa nah el-Munkir "Avdelinga for fremme av sedelighet og vern mot synd" foyer seg såleis inn i ei rekke som med ulike grunngeving- av Taliban så vel som deira kritikarar- vert stempla som Islamske. Mellom dei 19 punkta dette kontoret kom med i sitt direktiv av 16. juli 1997 er desse - Kvinner får berre arbeide innan helsesektoren, ellers må dei halde seg til heimebasert inntekstgjevande arbeid som broderi, veving o.l. - Hjelp til enkler og fattige kvinner skal gjevast gjennom deira næraste mannlige slektingar (mahram). Desse reglane har også vorte kritisert av Muslimske statar i OIC (Organization of Islamic Conference) og praktiseringa av reglane synes heller ikkje å vere enhetlig overalt i Afghanistan. Mellom anna vert det sagt at mange av reglane synes å vere meir rotfest i lokal pushtunsk tradisjon riwaj heller enn i religiøs lov (Sharia)

Eit moralsk dilemma kan per definisjon ikkje løysast - utfordringa er etter kva eg skjønner å vidareutvikle komiteens arbeid på området gjennom ein kritisk oppsummering og gjennomgang av erfaringar (negative så vel som positive) utan å bidra til den demonisering av Islam som er framherskande i mykje av vestleg nyhetsdekning.

Kjelder: Room to Manouver UNDP 1996
Samtalar med Kari Øyen, kopi av rapport frå Gender Mission UN 1997

Karin Ask arbeider ved Chr. Michelsens Institutt i Bergen, og sitter i Afghanistankomiteens råd.

leserbrev

Leserbrev til Afghanistan-Nytt
2. nov. 1998

Det kan ikke være sant

Reaksjon på forrige A-Nytt

Dette var dessverre den første reaksjonen vi fikk når vi så siste utgaven av Afghanistan-Nytt.

Vi hadde ventet med spenning og glede til spesialnummeret av A-Nytt som skulle sendes til over 1000 jordskjelv-givere. Vi ble lovet bilder og aktuelle reportasjer fra jordskjelvarbeidet.

Men vi måtte lete med lys og lupe for å finne dem... Alle andre emner fikk bedre layoutmessig og redaksjonell betydning enn jordskjelvet. Det virker som om emnet jordskjelvet fikk laveste prioritet hos redaksjonen. Etter en så storstilt aksjon som AiN satt i gang etter jordskjelvet i mai, ble A-Nytt dermed som avslutning en antiklimaks.

Dette spesial-A-Nytt skulle bli AiNs ansikt utad til potensielle nye medlemmer og engasjere dem til fornyet givervilje. Denne unike sjansen er gått tapt.

Dette er dårlig utnyttelse av AiNs knappe ressurser.

Vi oppfordrer ved neste anledning: Sni mens jernet er varmt.

Beate Dyrøy,
Anne Berit Sørensen,
Gisela Kruse

RED. Redaksjonen beklager selvfølgelig at noen ikke er fornøyd med bladet, og gir dere rett i kritikken. Særlig avdelingen i Bergen hadde fortjent bedre, etter den enorme innsatsen de har gjort for å hjelpe jordskjelvoffre. Samtidig tar vi det som et positivt tegn at det stilles krav til A-nytt. Dette betyr at vi er på den rette veien til å utvikle A-nytt til et voksen magasin som leserne har forventninger til.

I fjor publiserte vi A-nytt to ganger, mens dette er nummer 3 og det siste i 1998. Til neste år må vi publisere fire ganger, for å få status som B-blad, for å spare økonomisk på utsendelsen av bladet. Dette betyr mer plass til AiNs aktiviteter, til kampanjer, og ikke minst informasjon om Afghanistan. Vi håper at våre lesere om ett år vil være fornøyd.

Pathansk Legende

av Arne Bergsaker (tekst og foto)

Dette er Del II av Arne Bergsakers historiske artikkel. Del I («Bani Israel») kan leses i forrige A-nytt, nr. 2/98.

I sin bok «Afghanistan – Highway of Conquest» skriver Arnold Fletcher blant annet følgende: «Iht. pathanernes egen overlevering skal deres opprinnelse være Palestina i kong Sauls dager, fra hvem de påstår å ha rett nedadstigende linje gjennom sønnen Irmia (Jeremiah) og sønnesønnen Afghana. (Disse to er ikke nevnt verken i Bibelen eller i Midrash). De fremholder at de ble mektige i Israel og var vel anskrevet hos David og Salomo, og ble av sistnevnte utnevnt til å vokte templet mot angrep fra farlige djevlere.»

Videre henviser Fletcher til hva mogulkeiseren Jehangirs historieskriver, Neamatullah (1612 e. Kr.), beretter: «På den tiden (ca. år 600 f. Kr.) var det at en ond trollmann, Bukht-ud-Nasir (kong Nebukadnesar) kom fra Babylon og spredte Israels stammer, og sendte afghanerne som de mest stridbare langt øst til landet Sham, og til Syria. Herfra var det at de dro til fjellene i Ghor i Vest-Afghanistan der de slo seg til og tilba den eneste gud, til tross for at de var omgitt av uttallige avgudstilbedere.» Beretningen fortsetter: «på profeten Mohammads tid dro afghanernes hersker, Qais eller Kish, på besøk til Mekka og gikk over til islam, og fikk det nye navnet Abdur Rashid. Deretter dro han tilbake til Afghanistan for å omvende sitt folk, og fra ham, gjennom hans sønner Sarban og Ghurshusht og en datter Bibi Matto, er det alle de nålevende pathanere nedstammer.»

Gordon T. Bowles, en amerikansk professor i antropologi ved Syracuse universitet i New York, nevner også i sitt verk «The People of Asia» følgende om pathanernes historiske bakgrunn og bevissthet: «I følge de gamle persiske kronikene ved det mogulske hoff, var Afghana, - den opprinnelige stamfar til alle afghanere og pathanere, - sønnesønn til den bibelske kong Saul. Etter frigivelsen av israelittene fra det babyloniske fangenskap, bosatte deler av «Bani-Israel»-folket (identifisert som

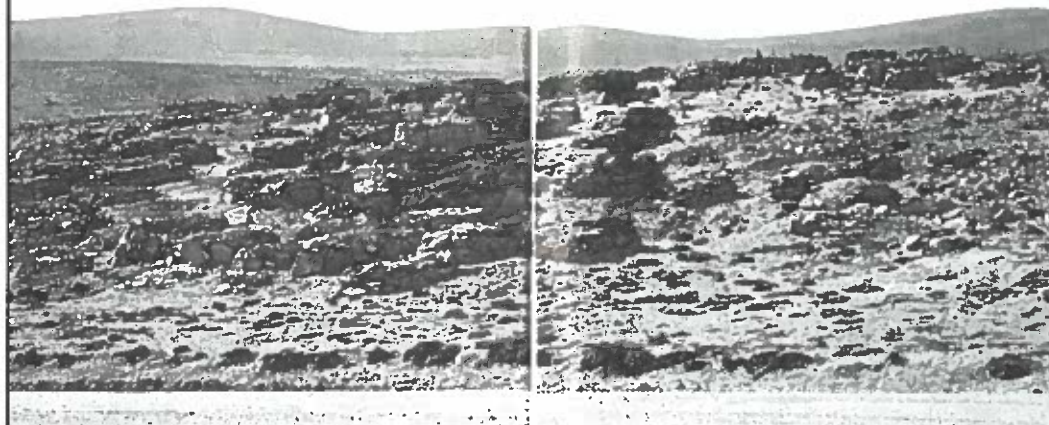
etterkommerne av Afghana) seg, - i Ghor i Vest-Hazarajat i Afghanistan, og andre bosatte seg nær Mekka. Århundrer senere ble en etterkommer av denne Mekka-kolonien, - den berømte Khalid bin Walid, - en ledsager til profeten Mohammad og den største av de tidlige arabiske erobrerne. Da så Ghor-områdets afghanere hørte om Khalids store erobringer, sendte de en viss Qais til Mekka for å lære om den nye tro. Qais ble omvendt til islam og senere ble han også grunnleggeren av den afghanske nasjon.»

Videre skriver Bowles i samme bok: «Slik henger det sammen at denne slekten bærer navn som både Moses, Isak, Salomon, Jakob, Esau og Josef, - (Yusuf-zai-stammen —> «Josefs sønner»). Blant andre personnavn er slike som David, Jesus, Maria og Martha ikke ualminnelige. Knyttet sammen av tradisjonens lange tråder og tehus-sladder, spiller stamtavle-samtaleemnet en mektig rolle i å forsterke en fellesskapsidentitet. Under det babyloniske fangenskap ble mange jøder forflyttet til Media, og i senere parthianske tider ble mange jødiske kolonier etablert i Øst-Iran. Derfor er det fullt mulig at en sammensmelting av noen familieslekter delvis kan forsvare den lange afghanske historiske tradisjonen.»

Apropos pathanernes eldgamle fargerike legender og deres mulige troverdighet, har jeg fortsatt friskt i minne en svært interessant samtale jeg hadde med «Mr. Kontiki» alias oppdagelsesreisende Thor Heyerdahl i Nepals hovedstad Kathmandu i 1984, da han sa bla. følgende om legendestoff generelt: «Jeg tar alltid legender på alvor. For det har vist seg at det er en viss sannhetsgehalt i de aller fleste legender.»

Afghanske sagn og profeten Esra

Afghanistans betydeligste historiker i vårt århundre, professor Mohammad Ali, nevner også i sin bok «The Afghans» i forbindelse med det han kaller et sagn at pathanerne er av jødisk opprinnelse gjennom Qais, en ætling av kong Saul. Denne gren av israelitter skal ha tilhørt noen av Nebukadnezars fanger som i sin

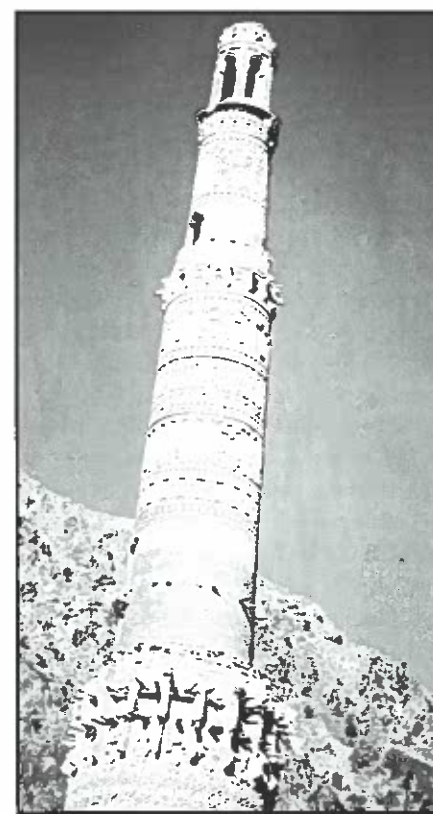
Kuchei-nomadiske graver - tilhørende en gren av Bani-Israel folket - i 3000 m høyde i Hindu Kush-fjellene i Sentral-Afghanistan.

Minareten i Jam i sentral Afghanistan.

tid emigrerte østover til landet Ghor, som nå er en provins i Sentral-Afghanistan. I denne provinsen ble de kalt «Bani Afghana» og «Bani-Israel», - Afghanas barn og Israels barn.

I forbindelse med dette kommer professor Ali inn på noe meget bemerkelsesverdig, for ifølge profeten Esra, israelitten som også er nevnt i Koranen, skal han ha kommet med et utsagn angående Israels ti stammer. Det går ut på at noen av dem som ble brakt i fangenskap skal ha unnsluppet og funnet tilflukt i landet Arsareth. Dette menes å være Hazarajat-området i de mektige Hindu Kush-fjellene i Sentral-Afghanistan, hvor provinsen Ghor er den vestligste del.

Men når det gjelder professor Alis henvisning, er ikke landet Arsareth nevnt i Esras bok i Bibelen, men derimot er dette navn nevnt i en av de andre bøkene som profeten Esra skal ha skrevet i den såkalte fjerde Esras bok. Den er gjengitt som et tillegg til den gamle bibeloversettelsen kalt for Vulgata. I følge en dansk oversettelse av Esras fjerde bok står det i trettonde kapittel i forbindelse med bortførelsen av de ti stammer at «de ble flyttet til et fremmed land. Men de satte sig fore at forlade hedningernes skare og drage til en endnu fjernere egn, hvor menneskeslægten endnu aldrig hadde boet, for der måske at overholde deres love, som de ikke hadde holdt i deres eget land. Ind over Eufratflodens snævre gjennomgange drog de; thi den Højeste gjorde under mod dem den gang og standsede flodens kilder, til de var gået over. Men

lang lang vej var der gennem det land, en rejse på halvandet år. Men landet hedder Arsareth.»

I følge kommentarer i det danske skrift, det 5. hefte av De Gammeltestamentlige Pseudepigrapher, i «Oversettelse med Indledning og Noter ved E. Hammershaimb, J. Munk, B. Noack og P. Seidelin» står det blant annet at «disse stamme forsvandt sporløst, og fantasien hadde frit spil med hensyn til deres senere skjebne.»

Men til dels sterke beviser og påstander tyder stadig på at noen av israelittene har nådd fram og slo seg til i Afghanistan hvor det altså fremdeles er folk som kaller seg for «Bani-Israel».

Jødisk gravplass

En bekjent av meg fra Afghanistan-tidami, den amerikanske arkeologen og Afghanistan-eksperten Nancy Hatch Duprees skriver i sin bok «An historical guide to Afghanistan» at en italiensk arkeologisk ekspedisjon i 1962 fant flere hundre steiner med innhogde hebraiske bokstaver cirka en kilometer sør for den lille fjellandsbyen Jam i Ghor-provinsen. Dette beviser klart at det har holdt til et jødisk samfunn der. Mange av disse steinene som hadde vært gravstøtter på en gravplass, befinner seg i dag visstnok i Roma. Arstallene som var meislet inn på gravsteinene daterte seg fra år 1149 – 1215 e. Kr. De omfatter det samme tidsrom som den nærliggende, såkalte minareten av Jam ble bygd, fra ca. 1189 – 1202 e. Kr.

Den hemmelighetsfulle minaret

Dette fantastiske og nesten ukjente 800 år gamle islamske bønnetårn på hele 65 meters høyde er verdens nest høyeste minaret. - (Bare overgått av den 72,5 meter høye Qutab-minareten i New Delhi, India). Den er Afghanistans svar på det omtrent like gamle, men langt mer berømte og 56 meter høye skjeve tårn i Pisa, siden også denne skjeve minareten avviker flere meter fra loddlinjen. For øvrig er denne på mange måter enestående og hemmelighetsfulle minaret, med blant annet en aldeles overveldende rik ornamentalsk utsmykning, en av Afghanistan aller største severdigheter. Den har med sin fremragende islamske arkitektur og dobbelte spiraltrapp for lengst blitt en av Afghanistans «kandidater» til å stå på FN's såkalte «UNESCO World Heritage List». - (I 1982 foreslo den daværende afghanske regjering at både Jam-minareten og åtte andre fremtredende afghanske oldtidsminner og store turistattraksjoner skulle bli inkludert i UNESCO's liste over verdens felles kulturelle arv).

Det har fra historikerhold vært nevnt at de muslimske byggherrene, det såkalte Ghorid-dynastiet, muligens benyttet slaver under oppførelsen av den frittstående minareten i Jam. Og at disse slave- sannsynligvis har vært folk av jødisk opprinnelse, hvis forfedre hadde rømt unna Nebukadnesars beryktede redselsfangenskap i Babylon og søkt tilflukt i Afghanistan. Så kanskje det har vært noen fra nettopp det jødiske samfunnet i Jam-traktene som har måttet utføre

hardt slavearbeide på den gedigne Jam-minareten bygd i blek terrakotta murstein, og som undertegnede for øvrig selv deltok i en liten arkeologisk ekspedisjon til i 1973.

Professor Georg Morgenstierne

Da jeg kom hjem til Norge etter mitt arbeidsopphold i Afghanistan fra 1972 – 74, holdt jeg i 1974 og 75 flere lysbildeforedrag om Afghanistan i Folkeakademiet og Det Norske Geografiske Selskab. Mine opplysninger om blant annet Jam-minareten og jødernes mulige tilknytning til den, vakte også interesse i vitenskapelige kretser. En av de prominente vitenskapsmennene jeg kom i kontakt med var den verdenskjente norske professor i indo-iranske språk, dr. philos. (orientalia) Georg Morgenstierne, som også hadde oppholdt seg mye i Afghanistan. (Så vidt meg bekjent var denne høyt respekterte «allviter» og autoritet på Afghanistan den eneste nordmann som hadde fått den store ære å bli æresmedlem i det afghanske vitenskapsakademi). I vår lange og interessante samtale om så mangt angående Afghanistan i hans gjestfrie hjem på Vinderen i Oslo, nevnte han blant annet det at han i Afghanistan hadde hørt om et jødisk samfunn på ca. 3000 medlemmer, som oppholdt seg i en dal noen hundre kilometer nordøst for Jam, like sør for den vestafghanske byen Maimana. De skulle være ætlinger etter jøder som hadde rømt fra det babyloniske fangenskap. For å bevare sin egenart som jøder, hadde de til slutt fått isolert seg i denne afghanske dalen. Noe som kan bekrefte dette, er at den eldgamle byen Maimana i den nordvestlige Fariyab-provinsen i følge den arabiske geografen Yakut (13. århundre e. Kr.) først var bebodd av israelitter sendt fra Jerusalem av Nebukadnesar.

Om også disse «Maimana-jøders» etterkommere kunne ha hatt noen forbindelse med oppførelsen av minareten i Jam er derimot ikke fastslått. For øvrig fikk jeg på tampen av min samtale med professor Morgenstierne et oppdrag av ham. Det gikk ut på at hvis jeg noen gang skulle returnere til Afghanistan måtte jeg prøve på å finne ut alt jeg kunne om disse «Maimana-jødene». For som den fremragende språkforsker Morgenstierne var, og med sin meget velutviklede nysgjerrighet, var han fremfor alt interessert i å få vite om denne gruppen jøder fortsatt talte og skrev sitt gamle morsmål

● Forts. side 17

Khadija

Afghanere i Kabul og Bergen

«Der mørket leker med tiden» heter Elisabeth Eides tredje og nyesteroman. Der møter vi igjen Nina Marstein, kjent fra «Til Kabul faller». En flyktningfamilie som er nektet opphold i Norge, banker på hennes dør i Sandviken, Bergen. Mannen, som heter Usman, har en søster, Khadija, i Kabul. Hun prøver å overleve ved å bake brød, samtidig som hun driver hjemmeskole for unge jenter. Khadija vil ikke innse at hun er enke, at mannen Javed er død. Husvennen Ismael frir til henne, mest for å redde den lille familien ut av Kabul, bort fra myndighetenes mistenksomme blikk.

Med tillatelse fra Gyldendal forlag trykker vi her et av kapitlene i boka.

Samira har sydd ferdig sitt nye antrekk. Indisk stoff, i gule og røde nyanser, perfekt mot det mørkebrune håret som hun fletter ustanselig. Hun får ikke ha den på seg utendørs. Fargene er eksplosive som Samira selv, og bare et glimt av shalwaren vil tiltrekke seg altfor mye oppmerksomhet. Så synd at ingen får se deg i den, griper jeg meg i å tenke idet hun, trass mine advarsler, trær den lyseblå burkhaen utenpå en mørkeblå shalwar Kamis og smetter ut med Aziz, den trofaste mehram*, i hælene.

En kvinnes ansikt er en kilde til korrumperting av enhver mann som ikke er i slekt med henne. Det meldte Radio Sharia i går. Med slekt mener de veldig nær familie. Dette dekretet blir gjentatt og gjentatt. Etter hvert kommer unge menn til å få sjokk ved synet av moren eller søstrene.

Nahimullah hevder at slik har det alltid vært der han kommer fra. Ingen fremmed mann fikk møte hans ansikt til ansikt så lenge hun var ung. Hun har vært i Kabul en eneste gang i sitt liv, selv om det bare er en to timers reise. Det var fordi hun holdt på å dø av nyrestein. Den ene datteren hans, som ennå er ugift, viser seg ikke for andre enn faren og brødrene. Hun dekker seg til og med for onkelen, som har det daglige ansvaret for å beskytte dem. Bare to timers reise unna. Jeg vet det jo, vi trenger ikke dra så langt heller for å møte familier som har levd slik bestandig. Men jeg vet tilfeldigvis at også i hans landsby fantes en malik som likte nye ideer og sendte to av sine døtre på skole, den ene også videre til universitetet i Kabul.

Ja, du snakker om landsbyen, sier jeg til Nahimullah. Tror han at det var Allahs mening at jeg skulle få fire års universitetsutdanning for å sitte hjemme og bake brød? Også minner jeg ham

på sagnet om kongen som var så glad i å gå på jakt. En dag han var ute i skogen fikk han se en nomadekvinne som fødte et barn sittende på huk. Kongen dro hjem til slottet og fortalte dronningen hva han hadde sett og sa at nå fikk det være slutt på de lange sengeleiene hennes før og etter fødsle. Men det er forskjell på meg og henne, innvendte dronningen. Nei, kvinner er kvinner, sa kongen. Neste dag, da kongen var ute på jakt, ga dronningen gartneren ordre om å slutte å vanne blomstene i slottshagen. Gartneren nektet og sa at blomstene ville visne, men dronningen insisterte. Da kongen kom tilbake og fikk se de visne blomstene, skjelte han ut gartneren, som fortalte at han hadde handlet på dronningens befaling. Men du vet jo at blomstene trenger vann! sa kongen til dronningen. Tenk på de vakre blomstene i skogen, dem er det ingen som vanner, sa dronningen.

Jeg er ikke sikker på om Nahimullah forsto hva jeg ville med fortellingen. Jeg tror ikke han ønsker å forstå.

Og jeg er definitivt sikker på at Ismael undrer seg over avslaget mitt, over at jeg ikke i alle fall setter døren på gløtt for ham. Situasjonen tatt i betraktning, som han sier. Til og med Samira, som har erklært at hun aldri vil gifte seg, sist

gang føyde hun foruroligende til, i alle fall ikke med en afghaner, til og med min egen datter mener jeg bør tenke på sikkerheten vår og verdsette Ismaels tilbud. En snillere mann enn Ismael vil jeg ikke få. Snillere enn Javed til og med. Vi kunne leve sammen som bror og søster, som om vi var Usman og Khadija. Aziz er glad i ham og styrter til porten hver gang han hører en bil som minner om Ismaels. Skylder jeg ham og ungene å si ja takk?

Det letter meg litt å tenke på at han trolig gjør det vel så mye for Usmans skyld som for min.

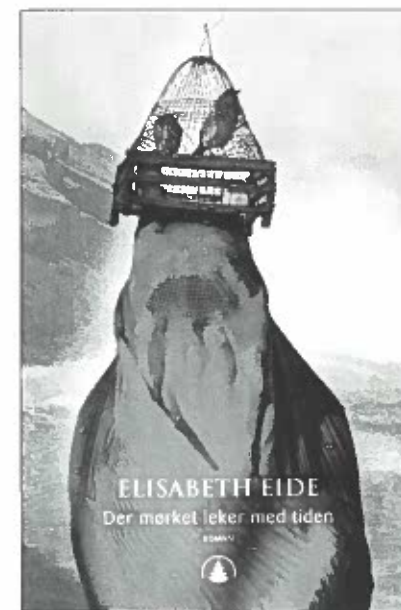
I går fant jeg en lærebok i fransk under Samiras charpoy. Jeg gikk gjennom tingene hennes mens hun var ute, fordi jeg er redd for henne. Hun er ikke oppriktig mot meg. Engelsk - fransk. Jeg visste ikke at det var mulig å få tak i slike bøker i basarene, og spurte henne hvordan, og med hvilke penger. Først ville hun ikke svare, så påsto hun at hun hadde fått den for lenge siden, da hun ennå arbeidet på laboratoriet. Fransk er et vakkert språk, sa hun. Hun vil lære språk for å kunne gå inn i utenrikstjenesten, når bare krigen er slutt og vi får en mer normal regjering.

Inshallah, sa Nafisa, som akkurat kom inn døren, trippende på sine lakksko. Hun kan også tenke seg utenrikstjenesten. Reise langt bort. Som om ikke nok afghanere med kunnskaper har forlatt dette landet. Snart fins det vel ikke et eneste menneske tilbake her som har noe å lære fra seg, annet enn vrengebilder av Koranen og nye grenser for synd og moral.

Samira, som alltid har vært flink i engelsk, hjelper Nafisa og meg med åttendeklassingene. Antallet har økt til fjorten, så vi deler dem i to grupper. En går til Nafisas hus, en annen til meg, og så bytter de. Men nå kommer de bare tre ganger i uken. Vi tør ikke mer.

Det er underlig å tenke på at det fins andre kvinner som oss i denne bydelen, i andre bydeler, innestengte lærere som tar seg av elever på andre klassetrinn. Vi kjenner svært få av dem. Flere baker, som jeg, og Ismael betaler dem også litt ekstra. Han får pengene fra venner i Peshawar, men nevner ingen navn. Det er en trøst å vite at vi ikke er helt glemt av omverdenen.

Kabul er hvit. Den første snøen kom i natt, og den ligger som bandasjer om sårene på de mest ødelagte bygningene. Vi har kledd på oss enda et lag med

toy, men må likevel begynne å fyre om ettermiddagene. Selv om vi har litt penger, vet jeg ikke hvor vi skal få nok brensel fra. Jeg sier til Ismael, som har vært her igjen, at vi får brenne møblene, til og med charpoyene våre, om vinteren blir lang. Han sier han skal skaffe oss ved. Det kommer stadig lastebiler fra Nuristan med tommer, forteller han, men de fleste kjører videre til Kandahar eller Pakistan. De får vel bedre pris for trærne der enn i Kabul. Siste rykte går ut på at noe tommer blir sendt videre med fly til statene i Gulfen. Kanskje det, de er jo ørkenland, og oljesjeikene vil sikkert ha pene tremøbler som takk for støtten til de nye herskerne.

Stakkars Afghanistan.

Assalamaleikum kjære Usman, et stort Salaam også til Amina og Babur, jeg håper dere fremdeles er ved god helse, og at dere er kommet i orden i nytt hus. Jeg hadde ventet et brev fra deg på denne tiden, men jeg skriver i alle fall, for det kan bli en stund til Ismael kommer hit igjen og kan ta med post.

Vi overlever, vi også. Her er vel like kaldt, om enn ikke like mørkt som i Narwi. Jentungene mine kommer trofast annenhver dag til ettermiddagstimmene sine med blå, tynne fingre. Det siste Ismael gjorde før han dro til Peshawar, var å kontakte myndighetene for å be dem få orden på elektrisitetsforsyningen til nabolaget. Noen av de andre gatene har fått strømmen tilbake, men ikke vi. Det viste seg at to av naboene våre har latt være å betale avgiften, derfor blir ikke ledningen satt i stand.

Kanskje kan de ikke betale, og vi andre har knapt råd til å betale for oss selv. Det siste Ismael fikk høre, var at det kunne hende vi fikk strøm noen timer hver ettermiddag. Da slapp vi ødelegge øynene våre i det dårlige lyset. Vi skal jo helst ha gardinene for, eller skjerme vinduene på annen måte, så ingen skal få så mye som et glimt av kvinneansiktene innenfor.

Noen ganger får jeg lyst til å rive ned gardinene, slå vinduene på vid gap og så rope til synd og dyd-myndighetene at de får komme og vise meg skriftstedet som gir anvisninger om å stenge lyset ute.

For å søke kunnskap skal du om nødvendig reise så langt som til Kina, sa Profeten en gang. Øynene mine strever i halvmørket.

Aziz og Samira er friske og hilser. Samira vil bli diplomat. Dotre med slike ambisjoner befinner seg åpenbart ikke i sitt rette element akkurat nå. Hun leser fransk og hjelper Nafisa med engelskundervisningen. Jeg skulle ønske Amina kunne skrive til meg. Si til henne at vi alle har våre savn og tap, og at livet må gå videre. Et stort Salaam fra Nafisa, som kommer her for å vise meg et nytt par røde sko. Jeg er sikker på at hun kunne gå uten mat i flere dager for å få tak i noe pent hun kan ha på seg under burkhaen.

Gud være med dere, din søster Khadija

Jeg skriver for å beholde forstanden. Også dette brevet går i flammene, jeg våger ikke beskrive livet vårt sannferdig. Usman har alltid beskyldt meg for å ha en giftig tunge. Du skulle vært politiker, pleide han å si.

Ny versjon: et avsnitt om vinteren og kulden og - selv om jeg hater det - en bønn om penger. Til sist et spørsmål: Hvordan kan du være så sikker på at Javed er død? Jeg har tenkt på det du skrev før du forlot Peshawar, for mer enn tre år siden. Da ba du meg slutte å vente på ham. Hvordan kan jeg slutte å vente på mannen min så lenge ingen har sett meg i øynene og fortalt at de så ham dø? Eller at han ligger under steinene et bestemt, avmerket sted i dette landet der landskapene brytes opp av stadig nye gravhauger.

* Mehram betyr mannlig følge: i dagens Kabul kan ikke kvinner bevege seg utendørs uten følge av en nær mannlig slektning.

● A-nytt kommer tilbake i neste nummer med anmeldelse av Elisabeth Eides bok «Der mørket leker med tiden». Du kan bestille den fra kontoret for kr. 220,- +porto. (Pris i butikken er kr. 278,-)

B-BLAD

Før julen ringes inn: På NRK1 Julaften kl.16.45 vises filmen «Fra Midtun til Zaccori».

Filmen gir oss et innblikk i barnas tanker om hverandre, om det å bry seg om hverandre gjennom et konkret engasjement. Hovedpersonen Hamidullah representerer den generasjonen som skal bygge opp Afghanistan. Filmen finnes også på video - og kan bestilles fra Afghanistankomiteén.

